

СОДРЖИНА

1. ОПШТИ ОДРЕДБИ.....	2
2. НАЦИОНАЛЕН КООРДИНАТИВЕН МЕХАНИЗАМ ЗА КЛИМАТСКА АКЦИЈА.....	10
3. СТРАТЕШКИ И ПЛАНСКИ ДОКУМЕНТИ.....	14
4. МЕХАНИЗАМ ЗА МОНИТОРИНГ И ИЗВЕСТУВАЊЕ НА ЕМИСИИТЕ НА НАЦИОНАЛНИТЕ СТАКЛЕНИЧКИ ГАСОВИ И ДРУГИ ИНФОРМАЦИИ РЕЛЕВАНТНИ ЗА КЛИМАТСКИ ПРОМЕНИ.....	20
5. МОНИТОРИНГ, ИЗВЕСТУВАЊЕ И ВЕРИФИКАЦИЈА ЗА ЕМИСИИ НА СТАКЛЕНИЧКИ ГАСОВИ.....	27
5.1 ОПШТИ ОДРЕДБИ.....	27
5.2 МОНИТОРИНГ И ИЗВЕСТУВАЊЕ ЗА ЕМИСИИ НА СТАКЛЕНИЧКИ ГАСОВИ ОД СТАЦИОНАРНИ ИНСТАЛАЦИИ ЛОЦИРАНИ НА ТЕРИТОРИЈАТА НА ДРЖАВАТА.....	28
5.3 МОНИТОРИНГ И ИЗВЕСТУВАЊЕ ЗА ЕМИСИИ НА СТАКЛЕНИЧКИ ГАСОВИ ОД ВОЗДУХОПЛОВИ.....	32
5.4 ДРУГИ ПРАШАЊА ВРЗАНИ СО МОНИТОРИНГОТ И ИЗВЕСТУВАЊЕТО ЗА ЕМИСИИ НА СТАКЛЕНИЧКИ ГАСОВИ ОД СТАЦИОНАРНИ ИНСТАЛАЦИИ И ВОЗДУХОПЛОВИ.....	34
5.5 ВЕРИФИКАЦИЈА И АКРЕДИТАЦИЈА.....	38
6. ДОЗВОЛИ.....	41
7. ФИНАНСИРАЊЕ НА КЛИМАТСКА АКЦИЈА.....	44
8. МЕЃУСЕКТОРСКА СОРАБОТКА.....	47
9. НАДЗОР.....	48
10. ПРЕКРШОЧНИ ОДРЕДБИ.....	51
11. ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ.....	53

НАЦРТ ТЕКСТ НА ПРЕДЛОГ НА ЗАКОН ЗА КЛИМАТСКА АКЦИЈА¹(*)

1. ОПШТИ ОДРЕДБИ

Член 1

Предмет на уредување

- (1) Со овој закон се уредува воспоставувањето на рамка за климатска акција за намалување на емисиите на стакленички гасови во атмосферата и отстранување по пат на природни и други апсорбенти, како и адаптација кон климатските промени.
- (2) Рамката за климатска акција која е предмет на уредување на овој закон, опфаќа:
  - 1) планирање на климатската акција и усогласување на стратешките и планските документи од другите сектори со основните плански документи за климатска акција;
  - 2) воспоставување на механизам за мониторинг и известување на емисиите на стакленички гасови и отстранувањето по апсорбенти, вклучувајќи го Националниот систем за инвентар и системот за известување за политиките, мерките и проекциите воспоставен со одредбите од овој закон;
  - 3) услови за мониторинг и известување за емисии на стакленички гасови од операторите на стационарните инсталации;
  - 4) мониторинг и известување за емисии на стакленички гасови од воздухопловни активности;
  - 5) мерки за намалување на емисиите на стакленички гасови во определени сектори и адаптација на секторите кон климатските промени; и
  - 6) други прашања релевантни за климатска акција.

Член 2

Цели на законот

- (1) Основни цели на овој закон се:
  - 1) придонес кон зголемување на напорите за зајакнување на глобалниот одговор кон заканата од климатските промени, согласно долгорочната цел на Договорот од Париз, за одржување на порастот на глобалната просечна температура во овој век под 2°C над прединдустриските нивоа и продолжување на напорите за

¹ (*) Овој закон се усогласува со :

- Регулатива (ЕУ) 2018/199 од 11 декември 2018 за управувањето со Енергетската унија и за климатското дејствување, вградена и прилагодена со Одлуката на министерскиот совет на Енергетската заедница 2021/14/ МС-ЕпС од 30 ноември 2021 за вградување на регулативата (ЕУ) 2018/1999 во законодавството на енергетската заедница и дополна на анексот 1 од Договорот за основање на заедницата;
- Регулатива за спроведување на комисијата (ЕУ) 2020/1208 од 7 август 2020 година за структура, формат, процеси на поднесување и преглед на информации пријавени од земјите-членки во согласност со Регулативата (ЕУ) 2018/1999 година;
- Директива 2003/87/ЕС на Европскиот парламент и Советот од 13 октомври 2013 година што воспоставува систем за тргување со квотите на емисии на стакленички гасови во рамки на Унијата и со која се изменува и дополнува Директивата на Советот 96/61/ЕС;
- Имплементирачка регулатива на Комисијата (ЕУ) 2018/2067 од 19 декември 2018 за верификација на податоците и за акредитација на верификаторите согласно со Директивата 2003/87/ЕС на Европскиот парламент и Советот; и
- Имплементирачка регулатива на Комисијата (ЕУ) 2018/2066 од 19 декември 2018 за мониторингот и известувањето за емисиите на стакленички гасови согласно со Директивата 2003/87/ЕС на Европскиот парламент и Советот и амандманската Регулатива на Комисијата (ЕУ) No 601/2012.

- ограничување на зголемувањето на температурата на 1,5°C над прединдустриските нивоа, како и поддршка на заложбите за климатска неутрална Европа до 2050;
- 2) воспоставување механизми за мониторинг и известување неопходни за навремено, транспарентно, точно, конзистентно, споредливо и комплетно известување и верификација на информации за специфицирани антропогени емисии на стакленички гасови по извори и отстранување преку апсорбенти, како и преземање на акции за адаптација кон климатските промени;
  - 3) воспоставување политики, планирање и преземање на административни мерки, неопходни за ублажување и адаптација кон климатските промени на економичен начин;
  - 4) воспоставување на правила со кои ќе се обезбеди ублажување на климатските промени како и нивно вклучување во секторските стратешки и плански документи и административни практики за адаптација кон негативните влијанија од климатските промени;
  - 5) намалување на емисиите на стакленички гасови со што ќе се придонесе кон постигнување на намалувања кои се сметаат за научно неопходни за да се избегнат негативните ефекти од климатските промени и
  - 6) воспоставување рамка за политики, планирање и административни мерки неопходни за да се намалат емисиите на стакленички гасови од изворите на ниво што се смета за научно неопходно да се овозможи адаптација на најранливите сектори кон климатските промени, како и одржување и зајакнување на отстранувањата од апсорбенти, земајќи ги предвид преземените обврски и заложби согласно со меѓународните договори од областа на климатски промени, ратификувани од Република Северна Македонија,
- (2) Покрај целите од став (1) од овој член, законот има за цел:
- 1) олеснување на спроведувањето на стратегиите, плановите, политиките и мерките за исполнување на националните цели и долгорочните обврски за намалување на емисиите на стакленичките гасови во согласност со Законот за ратификација на Договорот од Париз (во натамошниот текст: Договорот од Париз);
  - 2) остварување на дијалог и соработка за прашањата од областа на енергија и клима на различни нивоа, при што на единиците на локалните самоуправи, граѓанските организации, бизнис заедницата, академската заедница, инвеститорите и други релевантни чинители, како и на јавноста, ќе им биде овозможено активно учество во креирањето на различни сценарија согласно политиките за енергија и клима, вклучувајќи ги долгорочните сценарија и процесите на нивна ревизија;
  - 3) обезбедување на точност, транспарентност, прецизност, конзистентност, споредливост и опфатност на целите за известување кон Рамковната Конвенција на Обединети Нации за климатски промени (во натамошниот текст: Конвенцијата) и Договорот од Париз и
  - 4) обезбедување на правна сигурност на инвеститорите и искористување на можностите за економски развој, поттикнување на инвестициите, отворање нови работни места и социјална кохезија.

Член 3

Примена на законот, супсидијарна примена на други закони и примена на меѓународните норми

- (1) За регулирање на прашањата за пристап до информации кои се однесуваат на

животната средина и учество на јавноста во донесувањето на одлуките, се применуваат одредбите од Законот за животната средина, доколку со овој закон не е уредено поинаку.

- (2) На постапките утврдени со овој закон се применуваат одредбите од Законот за општата управна постапка, доколку со овој закон поинаку не е уредено.
- (3) На постапките за вршење инспекциски надзор утврдени со овој закон, се применуваат одредбите од Законот за инспекциски надзор во животната средина и Законот за инспекциски надзор, доколку со овој закон поинаку не е уредено.
- (4) Покрај одредбите од овој закон, за климатските акции се применуваат и одредбите од ратификуваните меѓународните договори со кои се уредуваат сите прашања од областа на климатските промени.
- (5) Обврските за известување коишто произлегуваат од Конвенцијата и Договорот од Париз, а се однесуваат на изработка, усвојување и доставување на Национален извештај за климатски промени, Национален план за адаптација, Двогодишен извештај за транспарентност, како и Национален поднесок кон Договорот од Париз се исполнуваат со динамика и на начин утврден со меѓународните правни акти и одлуките на Конференцијата на страните на Конвенцијата и Договорот од Париз.
- (6) Документите од став (5) од овој член се усвојуваат од страна на Владата на предлог на Министерството.

Член 4

Јавен интерес

- (1) Ублажувањето на климатските промени преку намалување на емисиите на стакленички гасови, како и адаптацијата кон нивните непожелни ефекти, се мерки и активности од јавен интерес.
- (2) Во согласност со ставот (1) од овој член, органите на државната управа, како и општините и Градот Скопје, се должни:
  - 1) да усвојат политики и мерки согласно со овој закон и согласно прописите со кои се регулираат секторите кои можат да емитираат или апсорбираат стакленички гасови, особено секторите енергетика, индустриски процеси и употреба на производи, транспорт, земјоделство, шумарството, користење на земјиште и управување со отпадот;
  - 2) да ги усогласат своите политики и мерки со целите на Долгорочната стратегија за климатска акција и акцискиот план на Република Северна Македонија од членот 16 од овој закон и со Националниот план за енергија и клима донесен согласно прописите за енергетика;
  - 3) редовно да ги пријавуваат своите политики и мерки во системот за политики, мерки и проекции на начин и постапка пропишани со овој закон;
  - 4) да соработуваат со органот на државна управа надлежен за вршење на работите од областа на животната средина (во натамошниот текст: Министерството) и други одговорни органи согласно со одредбите од овој закон кои се однесуваат на мониторинг и известување за спроведувањето на стратегиите, политиките и мерките кои се однесуваат на климатските акции;
  - 5) да ги достават до Министерството податоците за активностите со кои се регулираат секторите што може да емитираат или апсорбираат стакленички гасови, особено податоците за активностите од енергетиката, индустриските процеси и употребата на производи, транспортот, земјоделството, шумарството, користењето на земјиштето и управувањето со отпадот;

- 6) на Министерството да му обезбедат пристап до сите други податоци кои се потребни за мониторинг и известување за емисиите на стакленички гасови и отстранувањето преку апсорбенти согласно со овој закон;
- 7) извештаите изработени согласно одредбите од овој закон да ги направат јавно достапни на официјалните веб страници на органите од став (2) и
- 8) активно да учествуваат и иницираат дијалог на различни нивоа за прашањата од областа на енергијата, климатската акција и адаптацијата кон климатските промени, преку активно учество и дискусија за различните сценарија од енергетските и климатски политики и дискусија за мерките и активностите за адаптација кон климатските промени со обезбедување на учество на сите засегнати страни низ транспарентен процес на консултација согласно со прописите за учество на јавноста од областа на животна средина.

Член 5

Дефиниции

- (1) Одделни изрази, употребени во овој закон го имаат следново значење:
  - 1) „Конвенција” е Рамковната конвенција на Обединетите Нации за климатски промени, вклучувајќи ги и нејзините Прилози, ратификувана со закон;
  - 2) „Договор од Париз“ е Договорот од Париз кон Конвенцијата ратификуван со закон;
  - 3) „Протокол од Кјото” е Протоколот од Кјото кон Конвенцијата, ратификуван со закон;
  - 4) „Климатска акција” се сите политики и мерки за ублажување на климатските промени и адаптација кон непожелните ефекти од климатските промени;
  - 5) „Адаптација” се политики и мерки што ги предвидуваат непожелните ефекти на климатските промени и делуваат за да се спречат или минимизираат штетатните влијанија, истовремено користејќи ги потенцијалните можности;
  - 6) „Ублажување” се политики и мерки за намалување или спречување на емисијата на стакленички гасови;
  - 7) „Јавност” е јавноста дефинирана во согласност со Законот за животната средина;
  - 8) „Одлука според Конвенцијата” е одлука усвоена од страна на надлежните тела на Конвенцијата;
  - 9) „Стакленички гасови” се антропогени емисии на гасови според изворот и на отстранувањето преку апсорбенти на: јаглерод диоксид (CO_2); метан (CH_4); диазот оксид (N_2O); сулфур хексафлуорид (SF_6) и азот трифлуорид (NF_3); флуоројаглеводороди (HFCs): HFC-23 CHF_3 ; HFC-32- CH_2F_2 ; HFC-41 CH_3F ; HFC-125 CHF_2CF_3 ; HFC-134 CHF_2CHF ; HFC-134a- CH_2FCF_3 ; HFC-143 CH_2FCHF_2 ; HFC-143a CH_3CF_3 ; HFC-152 $\text{CH}_2\text{FCH}_2\text{F}$; HFC-152a CH_3CHF_2 ; HFC-161 $\text{CH}_3\text{CH}_2\text{F}$; HFC-227ea $\text{CF}_3\text{CHF}_2\text{CF}_3$; HFC-236cb $\text{CF}_3\text{CF}_2\text{CH}_2\text{F}$; HFC-236ea $\text{CF}_3\text{CHFCH}_2\text{F}$; HFC-236fa $\text{CF}_3\text{CH}_2\text{CF}_3$; HFC-245fa $\text{CHF}_2\text{CH}_2\text{CF}_3$; HFC-245ca $\text{CH}_2\text{FCF}_2\text{CHF}_2$; HFC-365mfc $\text{CH}_3\text{CF}_2\text{CH}_2\text{CF}_3$; HFC-43-10mee $\text{CF}_3\text{CHFCH}_2\text{CF}_2\text{CF}_3$ или ($\text{C}_5\text{H}_2\text{F}_{10}$); перфлуоројаглеводороди (PFCs): PFC-14, перфлуорометан, CF_4 ; PFC-116, перфлуороетан, C_2F_6 ; PFC-218, перфлуоропропан, C_3F_8 ; PFC-318, перфлуороциклобутан, $\text{c-C}_4\text{F}_8$; перфлуороциклопропан $\text{c-C}_3\text{F}_6$; PFC-3-1-10, перфлуоробутан, C_4F_{10} ; PFC-4-1-12, перфлуоропентан, C_5F_{12} ; PFC-5-1-14, перфлуорохексан, C_6F_{14} ; PFC-9-1-18, $\text{C}_{10}\text{F}_{18}$, кои се емитираат на територијата на Република Северна Македонија.
  - 10) „ИПЦЦ” е Меѓувладиниот панел за климатски промени (IPCC), основан од

- Програмата на Обединетите нации за животна средина и Светската метеоролошка организација, и одобрен од Генералното собрание на Обединетите нации;
- 11) „Упатства на ИПЦЦ“ се документи усвоени, ажурирани и надополнети од страна на ИПЦЦ, кои се користат за известување во согласност со Конвенцијата и Одлуките донесени во рамки на Конвенцијата;
  - 12) „Отстранување“ значи антропогено отстранување на стакленички гасови од атмосферата преку апсорбенти;
  - 13) „Апсорбент“ е секој процес, активност или механизам што отстранува стакленички гасови, аеросоли или прекурсори на стакленички гасови од атмосферата;
  - 14) „Национален систем за инвентар“ е систем од институционални, правни и процедурални постапки воспоставени на национално ниво за проценка на антропогени емисии според извори и отстранувања преку апсорбенти за стакленичките гасови и за известување и архивирање на информациите за инвентарите;
  - 15) „Индикатор“ е квантитативен или квалитативен фактор или варијабла, кој придонесува за подобро разбирање на напредокот во спроведувањето;
  - 16) „Клучни индикатори“ се индикаторите за постигнатиот напредок во однос на петте димензии дефинирани со законодавството на Европската Унија
  - 17) „Инсталација“ е стационарна техничка единица во која се изведуваат една или повеќе активности пропишани со закон, како и други директно поврзани активности кои се технички поврзани со активностите извршени на локацијата, а кои би можеле да имаат ефект на емисии и загадување;
  - 18) „Оператор“ е лицето кое управуваа или ја контролира инсталацијата или, лицето на кое му е делегирана одлучувачка економска моќ над техничкото функционирање на инсталацијата доколку тоа е во согласност со позитивните прописи;
  - 19) „Дозвола за емисија на стакленички гасови“ значи дозвола издадена во согласност со член 71 од овој закон;
  - 20) „Емисии“ значи испуштање на стакленички гасови во атмосферата од извори во инсталација или испуштање на гасови од воздухоплов кој извршува воздухопловна активност согласно закон;
  - 21) „Извор“ значи одделно препознатлив дел од инсталација или процес во инсталација, од кој се испуштаат гасови со ефект на стаклена градина или, за воздухопловни активности, индивидуален воздухоплов;
  - 22) „Емисии од согорување“ се емисии на стакленички гасови кои настануваат при егзотермичка реакција на горивото со кислород;
  - 23) „Обезбедување квалитет“ е планиран систем на постапки за преглед со цел да се осигури дека се исполнети целите за квалитет на податоците и дека најдобрите процени и информации се пријавени за да се поддржи ефикасноста на програмата за контрола на квалитетот;
  - 24) „Контрола на квалитет“ е систем од рутински технички активности за мерење и контрола на квалитетот на собирањето информации и процени со цел обезбедување интегритет, точност и комплетност на податоците, при што се идентификуваат и се отстрануваат грешките и пропустите, се документираат и архивираат податоците и другите користени материјали и се води евиденција за сите активности за обезбедување на квалитетот;
  - 25) „Технички корекции“ се приспособувања на оценувањата од Националниот

инвентар на стакленички гасови направени во контекст на прегледот извршен во согласност со одредбите на овој закон, кога доставените податоци се нецелосни или се изготвени на начин кој не е во согласност со усвоените правила или упатства и кои се наменети да ги заменат првично доставените процени;

- 26) „Податоци за активности“ се податоци за количината на горива или материјали потрошени или произведени преку процес релевантен за методологијата за мониторинг базирана на пресметки, изразени во терацули, маса во тони или (за гасови) волумен во нормални кубни метри, како што е соодветно;
- 27) „Политики и мерки“ се инструменти што придонесуваат за исполнување на целите на национални планови за енергија и клима и/или за спроведување на обврските од Конвенција, што може да ги вклучи и тие што немаат ограничување и намалување на емисиите на стакленички гасови или промена на енергетскиот систем како примарна цел;
- 28) „Постојни политики и мерки“ се спроведени политики и мерки, како и донесени политики и мерки;
- 29) „Спроведени политики и мерки“ се политики и мерки кои се во сила на датумот на доставување на Националниот план за енергија и клима од член 14 од овој закон или интегрираниот Национален извештај за напредок во енергијата и климата изготвен согласно прописите за енергетика;
- 30) „Донесени политики и мерки“ се политики и мерки кои се усвоени од надлежните органи на Република Северна Македонија до датумот на доставување на Националниот план за енергија и клима од членот 14 од овој закон или интегрираниот Националниот извештај за напредок во областа на енергетиката и климата изготвен согласно прописите за енергетика и согласно кој постои јасна обврска да се продолжи со спроведувањето;
- 31) „Планирани политики и мерки“ се опции за кои се разговара и кои се предвидени да се донесат и спроведат по датумот на доставување на /Националниот план за енергија и клима од членот 14 од овој закон или на интегрираниот Национален извештај за напредок во областа на енергетиката и климата изготвен согласно прописите за енергетика;
- 32) „Систем за политики, мерки и проекции“ е систем од институционални, правни и процедурални постапки воспоставени за известување за политиките, мерките и проекциите за антропогени емисии според извори и отстранувања преку апсорбенти на стакленичките гасови предмет на уредување на овој закон;
- 33) „Проекции“ се предвидувања за антропогени емисии на стакленички гасови од извори и отстранувања преку апсорбенти или од промени во енергетскиот систем, кои вклучуваат барем квантитативни процени за четири последователни идни години што завршуваат на 0 или 5 непосредно по годината на известување;
- 34) „Проекции без мерки“ се проекции за антропогени емисии на стакленички гасови според извори и отстранувања преку апсорбенти од кои е исклучено влијанието на сите политики и мерки што се планирани, прифатени или спроведени по годината дефинирана како појдовна точка за соодветното предвидување;
- 35) „Проекции со мерки“ се проекции за антропогени емисии на стакленички гасови според извори и отстранувања преку апсорбенти во кои е вклучено влијанието во однос на намалувањето на емисиите на стакленички гасови или промените во енергетскиот систем, од политиките и мерките кои се прифатени и спроведени;
- 36) „Проекции со дополнителни мерки“ се проекции за антропогени емисии на стакленички гасови според извори и отстранувања преку апсорбенти во кои е

вклучено влијанието во однос на намалувањето на емисиите на стакленички гасови или промените во енергетскиот систем, од политиките и мерките кои се прифатени и спроведени за да се ублажат климатските промени, како и политиките и мерките кои се планирани за таа цел;

- 37) „Лице” е физичко или правно лице;
- 38) „Оператор на воздухоплов” е лицето што управува со воздухопловот во време кога воздухопловот врши воздухопловна активност определена со закон, или доколку лицето не е познато или не е идентификувано од сопственикот на воздухопловот, сопственикот на воздухопловот. Пилотот на воздухопловот согласно прописите за воздухопловство, не се смета за оператор на воздухопловот;
- 39) „Комерцијален оператор на воздухоплов” е оператор кој, за надомест, обезбедува редовни или нередовни услуги на воздушен транспорт за јавноста, за превоз на патници, товар или пошта;
- 40) „Акредитација” е атестирање од страна на национално тело за акредитација дека верификаторот ги исполнува условите поставени со хармонизираните стандарди да врши верификација на извештајот на операторот или на операторот на воздухоплов, согласно закон;
- 41) „Верификација” се активности кои ги извршува верификаторот со цел издавање на извештај за верификација согласно со овој закон;
- 42) „Извештај за верификација” е извештај и на македонски јазик издаден од верификаторот до операторот, кој врз основа на резултатите од верификацијата се препознава како задоволителен или незадоволителен;
- 43) „Верификатор” е правно лице акредитирано во согласност со европските прописи за акредитација и стандардот ISO 14065, кое врши верификација;
- 44) „Документација за интерна верификација” е целокупната интерна документација што верификаторот ја составува за да ги евидентира сите документирани докази и оправдување на активностите што се спроведени за верификација на извештајот на операторот или на операторот на воздухоплов;
- 45) „Вид на активност” е активност чишто емисии на стакленички гасови се предмет на мониторинг, известување и верификација, а која е вклучена во списокот на видови активности согласно со овој закон;
- 46) „Внатрешна документација за верификација” е целокупната внатрешна документација изготвена, составена и примена од верификаторот за евидентирање на документарни информации и придружни активности поврзани со верификацијата;
- 47) „Регистар за мониторинг, известување и верификација на емисиите на стакленички гасови” е единствен државен електронски информациски систем кој обезбедува собирање, обработка и известување за информации и податоци за инсталации и документи од областа на мониторинг, известување и верификација на емисиите на стакленички гасови;
- 48) „Извештај на операторот” е извештај за емисиите на стакленички гасови којшто го подготвува операторот врз основа на резултатите од мониторингот за периодот на известување;
- 49) „Извештај за подобрување” - извештај изготвен од операторот кој содржи информации за подобрување на процесот на мониторинг и информации за елиминирање на недоследностите во податоците од мониторингот и известувањето за емисиите на стакленички гасови и спроведувањето препораки за подобрување дадени од верификаторот;

- 50) „Период на известување” е една календарска година во која се врши мониторинг и за која се составува извештај од операторот;
- 51) „Мониторинг” е собирање, обработка, анализа и складирање од страна на операторот на податоци за утврдување на обемот на емисиите на стакленички гасови;
- 52) „Оператор” е правно или физичко лице-претприемач кое управува со инсталацијата којашто е во негова сопственост или којашто ја користи;
- 53) „План за мониторинг” е документ со кој се дефинираат збир на мерки за мониторинг, што операторот го изготвува врз основа на стандардни обрасци на стандарден или поедноставен план за мониторинг и го доставува до стручниот орган на одобрување;
- 54) „Стручен орган” е органот надлежен за вршење на стручните работи во областа на животната средина во министерството кој спроведува државна политика во областа на заштитата на животната средина, во областа на мониторингот, известувањето и верификацијата на емисиите на стакленички гасови;
- 55) „Климатска варијабилност” се варијации на климата (мерени преку споредба со средната состојба и други статистички податоци како што се стандардните отстапувања и статистиката на екстремни вредности) на сите просторни и временски скали освен оние на поединечни временски настани. Варијабилноста може да се должи на природни внатрешни процеси во рамките на климатскиот систем (внатрешна варијабилност) или на варијации во природните или антропогените надворешни влијанија (надворешна варијабилност);
- 56) „Отпорност” е способноста на социјалниот или еколошкиот систем да ги апсорбира нарушувањата додека ја задржува истата основна структура и начини на функционирање, капацитетот за самоорганизирање и капацитетот за прилагодување на стресот и промените;
- 57) „Ранливост” е степенот до кој системот е подложен или не може да се справи со негативните ефекти од климатските промени, вклучувајќи ја климатската варијабилност и екстремите. Ранливоста е функција на карактерот, големината и стапката на климатските варијации на кои е изложен системот, неговата чувствителност и неговиот адаптивен капацитет;
- 58) „Изворен тек“ е кое било од следново:
- специфичен тип на гориво, суровина или производ што доведува до емисија на релевантни стакленички гасови на еден или повеќе извори на емисија како резултат на неговата потрошувачка или производство;
  - специфичен тип на гориво, суровина или производ што содржи јаглерод и е вклучен во пресметката на емисиите на стакленички гасови користејќи методологија за биланс на маса;
- 59) „Ниво на пресметка“ значи сет на барања што се користат за одредување на податоци за активноста, фактори за пресметка, годишна емисија и годишна просечна часовна емисија и корисна носивост;
- 60) „Фактор на емисија (или емисионен фактор)“ значи просечна стапка на емисија на стакленички гас во однос на податоците за активноста на изворниот тек претпоставувајќи целосна оксидација за согорување и целосна конверзија за сите други хемиски реакции;
- 61) „Фактор на конверзија“ е соодносот на јаглеродот емитиран како CO₂ со вкупниот јаглерод содржан во изворниот тек пред да настане процесот на емисија, изразен како фракција, земајќи го предвид CO емитиран во атмосферата како моларна

еквивалентна количина на CO₂;

- 62) „Фактор на оксидација“ е соодносот на јаглеродот оксидиран до CO₂ како последица од согорувањето со вкупниот јаглерод содржан во горивото, изразен како фракција, земајќи го предвид јаглерод монооксид (CO) емитиран во атмосферата како моларна еквивалентна количина на CO₂;
- 63) „Грешка“ е пропуст, неточно толкување или грешка во пријавените податоци на операторот или операторот на воздухоплов;
- 64) „Материјална грешка“ е грешка која по мислењето на верификаторот, поединечно или заедно со другите грешки, ја преминува границата на материјалноста или би можела да влијае на обработката на извештајот на операторот, или операторот на воздухоплов, која ја спроведува стручниот орган;
- 65) „Инхерентен ризик“ е подложност за грешка на одреден параметар во извештајот на операторот или операторот на воздухоплов кој поединечно или заедно со други грешки би можеле да бидат материјални пред да се земе предвид ефектот од поврзани контролни активности;
- 66) „Контролен ризик“ е подложност за грешки на одреден параметар во извештајот на операторот или операторот на воздухоплов кои би можеле да бидат материјални, поединечно или заедно со други грешки, и кои контролниот систем нема навремено да ги спречи или открие и поправи;
- 67) „Платформа за известување“ е електронска платформа за известување до Европската заедница за националниот систем за политиките и мерките, известување за акциите за адаптацијата, стратегиите и за користењето на средствата од јаглеродниот надоместок и
- 68) „Контролни активности“ се сите извршени активности или мерки спроведени од операторот или операторот на воздухоплови за ублажување на инхерентните ризици;

Член 6

Начела за климатската акција

- (1) Начелата за заштита на животната средина утврдени во Законот за животната средина, соодветно се применуваат и на климатските акции. Покрај начелата од ставот (1) од овој член, климатската акција се заснова и на:
  - 1) Начелото на сеопфатност - при усвојување на политики, стратегии, програми, планови и општи правни акти кои се однесуваат на прашања кои не се поврзани со климатската акција, во рамки на нивните надлежности, органите на државната управа и другите јавни органи, општините и Градот Скопје се должни да ги земат предвид нивните влијанија врз климатските промени, при што за да придонесат кон постигнување на целите на овој закон при нивното усвојување се оценува влијанието врз здравјето на луѓето, благосостојбата и квалитетот на животот на луѓето, здравјето и добросостојбата на другите живи организми, како и нивното преживување, промоција на одржливиот економски развој, заштита од негативните влијанија на климатските промени, како и здравјето и благосостојбата на другите живи организми;
  - 2) Начело на регионална и меѓународна соработка - органите на државната управа се должни да обезбедуваат соработка и солидарност во решавањето на регионалните, глобалните и меѓународните прашања за климатските промени, особено склучување меѓународни договори, остварување соработка со други земји во однос на подготовката и спроведување на плановите, програмите и активностите

кои влијаат на климатските промени и преку размена на информации поврзани со климатските промени на регионално и меѓународно ниво;

- 3) Начело на инклузивност-органите на државната управа ќе обезбедат постојан дијалог за различните опции на климатска акција на различни нивоа во општеството со вклучување на единиците на локалната самоуправа, граѓанските организации, бизнис секторот, инвеститорите и другите релевантни засегнати страни преку различни механизми за комуникација и управување;
- 4) Начело на комплетност-мониторингот и известувањето за емисиите на стакленички гасови од стационарни инсталации и воздухопловни активности треба да се врши на начин со кој ќе се обезбедат целосни и точни податоци со кои ќе се опфатат сите емисии на стакленички гасови од изворите на согорување и процесите кои припаѓаат на активностите утврдени во членовите 41 и 48 од овој закон, и притоа истите не смеат двојно да се пресметуваат. Операторите и операторите на воздухоплови се должни да ги преземаат сите потребни мерки за да обезбедат веродостојни и точни податоци;
- 5) Начелото на конзистентност, споредливост и транспарентност-мониторингот и известувањето за емисиите на стакленички гасови од стационарни инсталации и воздухопловни активности се врши на начин определен со утврдени методологии за мониторинг и известување одобрени согласно со овој закон. Операторите и операторите на воздухоплови се должни да ги собираат евидентираат, составуваат, анализираат и документираат податоците од мониторингот, вклучувајќи ги претпоставките, референциите, податоците за активности и факторите за пресметки, на транспарентен начин кој овозможува нивна потврда и повеќекратно пресметување со цел потврдување на емисиите од страна на верификаторот и надлежните органи;
- 6) Начелото на постојано подобрување-операторите и операторите на воздухоплови во нивните последователни извештаи за мониторинг и известување се должни да ги имаат предвид препораките дадени во извештаите за верификација од членот 61 од овој закон;
- 7) Начелото на еднаквост и недискриминација - кога се преземаат климатски акции за климатските промени, субјектите се должни да ги почитуваат и унапредуваат човековите права, правата на ранливите групи и заедниците, заштитата на животната средина и социјалните заштитни механизми, како и еднаквите можности на жените и мажите и
- 8) Начело за праведна транзиција е општествено прифатлива и правична транзиција кон одржлива економија со ниска потрошувачка на јаглерод, промени во приватните и јавните инвестиции, обезбедување на поттикнувачки мерки во целиот спектар на политики, земајќи го предвид негативното влијание кое транзицијата кон економијата со ниска потрошувачка на јаглерод ќе го има врз граѓаните и регионите. Постигнување на намалување на емисиите на стакленички гасови бара зајакнување на ефикасноста и иновативноста, а особено бара создавање на одржливи работни места, вклучително и во високо технолошките сектори кое води кон подобрување на квалитетот на воздухот и јавното здравје.

2. НАЦИОНАЛЕН КООРДИНАТИВЕН МЕХАНИЗАМ ЗА КЛИМАТСКА АКЦИЈА

Член 7

Национален координативен механизам за климатска акција

- (1) Националниот координативен механизам за климатска акција го сочинуваат:
  - 1) Националниот координативен совет за климатска акција;
  - 2) Националниот совет за одржлив развој и
  - 3) Научното советодавно тело.

Член 8

Состав на Националниот координативен совет за климатска акција

- (1) Националниот координативен совет за климатска акција (во натамошниот текст: Совет) се основа како механизам преку кој ќе се обезбеди давање насоки, мислења и препораки за севкупните климатски акции кои се преземаат на национално ниво, со кои ќе се олесни спроведувањето на климатската акција и ќе се придонесе кон интегрирање на климатските акции во секторските политики, планови и мерки, со особен акцент на интегрирање на енергетските и климатски политики.
- (2) Советот во зависност од потребите може да функционира во поширок и потесен состав.
- (3) Советот во потесен состав го сочинуваат:
  - 1) Државен секретар на Министерството;
  - 2) Државен секретар на органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на енергетиката;
  - 3) Државниот секретар на органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на транспортот и врските (во натамошен текст: органот надлежен за транспортот и врските);
  - 4) Државен секретар на органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на земјоделството, шумарството и водостопанството;
  - 5) Државниот секретар на органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на финансиите;
  - 6) Државниот секретар на Секретаријатот за европски прашања во Владата;
- (4) Советот во поширок состав го сочинуваат:
  - 1) Државниот секретар на органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на здравството;
  - 2) Државниот секретар на органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на образованието и науката (во натамошен текст: органот надлежен за образованието и науката);
  - 3) Државниот секретар на органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на трудот и социјалната политика;
  - 4) Државниот секретар на органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на локалната самоуправа;
  - 5) Директорот на Управата за хидрометеоролошки работи на Република Северна Македонија;
  - 6) Директор на агенцијата за воздухопловство;
  - 7) Директор на Центар за управување со кризи;
  - 8) Директор на дирекција за заштита и спасување;
  - 9) Национален координатор за имплементација на националната платформа за намалување на ризици од несреќи и катастрофи на Република Северна Македонија;
  - 10) Претставник од кабинетот на заменик претседателот на Владата задолжен за

економски прашања;

- 11) Претставник од Македонската академија на науките и уметностите;
  - 12) Тројца претставници од стопанските комори на Македонија;
  - 13) Претставник од Здружението на единиците на локалната самоуправа;
  - 14) Тројца претставници од невладините организации активни во сферата на климатските промени од кои еден е претставник на млади ;
  - 15) Одговорното лице за спроведување на Конвенцијата и
  - 16) Одговорно лице за род и климатски промени од Министерството за труд и социјална политика.
- (5) Членовите од став (4) точки 10), 11), 12), 13) и 14) од овој член се назначуваат на претходно барање на Министерството.
- (6) Повремено, на барање на Министерот, и врз основа на утврдена потреба, во составот на Совет може да земат учество и дополнителни учесници.

Член 9

Работа на Националниот координативен совет за климатска акција

- (1) Советот работи на седници со кои претседава Министерот.
- (2) Стручните и административно-техничките работи на Советот ги врши Министерството.
- (3) При основање на Советот, се назначува Секретар на Советот од редот на административните службеници од Министерството.
- (4) Поблиските услови за работата на Советот ги уредува Министерот со Деловникот на работа.

Член 10

Функции на Советот

- (1) Советот е надлежен за:
  - 1) давање на мислења по предлог прописите за климатските промени како и нивните измени и дополнувања;
  - 2) давање насоки и препораки за спроведување на прописите за климатски промени и другите посебни прописи и нивните измени и дополнувања;
  - 3) учество во изработка на стратешки и плански документи за климатски акции и праведна транзиција;
  - 4) давање насоки и распределба на задачи за спроведување на планските и стратешките документи, политики и мерки за секторите причинители на емисии на стакленички гасови и ранливи сектори од климатските промени и политики и мерки за адаптација и
  - 5) други работи кои произлегуваат од прописите и стратешките и плански документи за климатска акција.

Член 11

Национален совет за одржлив развој

- (1) Со Националниот совет за одржлив развој раководи Претседателот на Владата на Република Северна Македонија или од него назначен заменик претседател на Владата и во него членуваат замениците на претседателот на Владата задолжени за европски прашања, економски политики и инвестиции, како и Министрите за:
  - 1) Животна средина и просторно планирање;
  - 2) Финансии;

- 3) Економија;
  - 4) Транспорт и врски;
  - 5) Земјоделство, шумарство и водостопанство и
  - 6) Труд и социјална политика.
- (2) Националниот совет за одржлив развој по потреба се консултира со научното советодавно тело од членот 12 од овој закон.
  - (3) Националниот совет за одржлив развој по потреба, може да вклучи и други претставници во работата.
  - (4) Поблиските услови за мандатот и работата на Националниот совет за одржлив развој ги усвојува Владата.

Член 12

Советодавно научно тело

Владата, на предлог на Министерството, а за потребите на Советот од член 11, може да формира советодавно научно тело со претставници од научни и образовни институции, особено но не исклучиво од областите предвидени во Член 11 став (1) од овој закон.

Член 13

Соработка на меѓународно и национално ниво

- (1) Република Северна Македонија ги следи и спроведува меѓународните обврски кои произлегуваат од Конвенцијата и Договорот од Париз преку изработка и доставување на т.н. национално утврдени придонеси кон Договорот од Париз и извештаи за унапредена транспарентност согласно динамика и на начин утврден со Одлуките на Конференцијата на страните од Конвенцијата и Договорот од Париз.
- (2) Република Северна Македонија во меѓународните преговори во рамките на Конвенцијата и во процесот на европски интеграции е претставена од Министерството кое е контакт точка на Конвенцијата и водечки надлежен орган на државната управа за климатски промени.
- (3) Министерството соработува со меѓународната заедница во спроведувањето на Конвенцијата и поттикнува билатерални и мултилатерални иницијативи насочени кон размена и споделување информации за искуства поврзани со постојното креирање политики и добри практики, кои придонесуваат за развој на економии со ниска потрошувачка на јаглерод, како и поддршка и ширење на мерки поврзани со климата за да:
  - 1) ги интегрираат прашањата за намалување на емисиите на стакленички гасови и адаптација на климатските промени во законодавството, стратегии, планови, програми и проекти, особено во секторите енергија, транспорт, отпад, промена на земјиште, шумарство, земјоделство, водни ресурси, биолошка разновидност и природа, просторно планирање, регионален развој, образование, истражување и наука, и управување со екстремни временски настани предизвикани од климатските промени,
  - 2) соработуваат во спроведувањето на законодавството, стратегиите, плановите, програмите и проектите за справување со климатските промени;
  - 3) соработуваат во мониторингот, оценувањето и известувањето за спроведувањето на стратегиите, плановите, програмите и проектите за климатските промени.
- (4) Мерките од ставот (3) од овој член имаат за цел да придонесат за:
  - 1) постигнување на долгорочната заложба на земјата за намалување на емисиите на стакленички гасови и зголемување на апсорпцијата од апсорбенти во сите сектори,

во согласност со целта поставена во национални придонеси и долгорочната стратегија за климатска акција колку што е можно поефикасно;

- 2) идентификување соодветни мерки за намалување на ранливоста и зголемување на отпорноста на климатските промени во засегнатите сектори и нивно спроведување;
- 3) транспарентно и доследно следење на тековниот и планираниот напредок за исполнување на обврските на земјата кон Конвенцијата.

3. СТРАТЕШКИ И ПЛАНСКИ ДОКУМЕНТИ

Член 14

Основни стратешки и плански документи

- (1) Основните стратешки и плански документи (во натамошниот текст: плански документи) за климатска акција се:
  - 1) Долгорочната стратегија за климатска акција на Република Северна Македонија (во натамошниот текст: Стратегија) и
  - 2) Национален план за енергија и клима.
- (2) Националниот план за енергија и клима на Република Северна Македонија од ставот (1) точка 2) од овој член, го усвојува Владата на Република Северна Македонија на предлог на органот надлежен за работите од областа на енергетиката во соработка со Министерството, во постапка утврдена со Законот за енергетика.
- (3) Националниот план за енергија и клима од став (1) точка 2) од овој член, треба да биде во согласност со Стратегијата и со препораките на Енергетската заедница.
- (4) Основните стратешки и плански документи се темелат на начелото за праведна транзиција и сите предложените акции се во насока на негово исполнување.

Член 15

Национални акции за адаптација кон климатските промени

- (1) Националните акции за адаптација кон климатските промени ги вклучуваат:
  - 1) главните цели и институционална рамка за адаптација;
  - 2) проекции за климатски промени, вклучувајќи временски екстремни ситуации, влијанија од климатските промени, процена на ранливост на климатските промени и ризици од климатските промени и клучни климатски опасности;
  - 3) капацитет за адаптација;
  - 4) планови и стратегии за адаптација;
  - 5) рамка за мониторинг и евалуација;
  - 6) остварен напредок во спроведувањето, вклучувајќи добри практики и измени во управувањето.
- (2) Министерството, на секои две години, до 15 март, подготвува и поднесува извештај до Секретаријатот на енергетската заедница, во кој се содржани информации за националните акции за адаптација кон климатските промени, спроведените и планираните активности за олеснување на адаптацијата кон климатските промени, информациите наведени во ставот (1) од овој член, како и други информации согласно барањата за известување договорени со Конвенцијата и Парискиот договор.

Член 16

Стратегија

- (1) Стратегијата на предлог на Владата на Република Северна Македонија ја донесува Собранието на Република Северна Македонија.
- (2) Министерството е надлежно за изработка на Стратегијата и ја доставува до Владата на Република Северна Македонија заради разгледување и доставување до Собранието на Република Северна Македонија.
- (3) Со Стратегијата ќе се придонесе кон:
  - 1) исполнување на обврските преземени од Република Северна Македонија во рамки на Конвенцијата за намалување на антропогените емисии на стакленички гасови по извори и за унапредување на отстранувањето преку апсорбенти;
  - 2) исполнување на целите на договорите во рамки на Конвенцијата за одржување на порастот на глобалната просечна температура за да се исполни целта на Договорот од Париз за одржување на порастот на глобалната просечна температура на ниво доста пониско од 2 °C над прединдустриските нивоа и да се продолжи со напорите да се ограничи зголемувањето на температурата на 1,5 °C над прединдустриските нивоа;
  - 3) постигнување на долгорочни намалувања на емисиите на стакленички гасови и унапредување на отстранувањето преку апсорбенти во сите сектори, во контекст на неопходните намалувања според ИПЦЦ, за да се намалат емисиите на стакленички гасови на Република Северна Македонија на економичен начин и да се унапреди отстранувањето преку апсорбенти во стремеж да се остварат температурните цели дефинирани во рамки на Конвенцијата за да се постигне рамнотежа помеѓу антропогените извори на емисии и отстранувањето преку апсорбенти на стакленички гасови во најкус можен рок и, како што е соодветно, понатаму да се постигнат негативни емисии;
  - 4) намалување на ранливоста и зголемување на отпорноста на општеството, економијата и екосистемите кон влијанијата на климатските промени и
  - 5) воспоставување висок енергетски ефикасен систем, кој во голема мера се темели на енергија од обновливи извори.
- (4) Стратегијата се донесува за период од десет години, имајќи го предвид идниот развој во оваа област и активностите кои се преземаат за постигнување на климатска неутралност.
- (5) Стратегијата се објавува во „Службен весник на Република Северна Македонија“.
- (6) Министерството е надлежен орган за спроведување на Стратегијата, како и за следење на исполнувањето на целите на Стратегијата и усогласување на секторските стратегии со Стратегијата.
- (7) За исполнување на обврските од ставот (3) од овој член, Министерството соработува со органите надлежни за подготовка и спроведување на секторските плански документи, и кога е потребно, ја информира Владата на Република Северна Македонија за потребата од ажурирање на Стратегијата во согласност со ставот (7) од овој член.
- (8) По потреба, Стратегијата може да се измени и дополни на секои пет години, на предлог на Владата на Република Северна Македонија.

Член 17

Минимална содржина на Стратегијата

- (1) Стратегијата особено содржи:
  - 1) преглед и опис на процесот за развој на Стратегијата, вклучувајќи ги правниот и

- политичкиот контекст и начинот на консултација со јавноста;
- 2) проценка на моменталната состојба со емисиите на стакленички гасови, и сценаријата за ублажување на климатските промени во Република Северна Македонија и нивните влијанија, вклучувајќи, но не ограничувајќи се на вкупните намалувања на емисиите на стакленички гасови и подобрување на отстранувањето со апсорбенти, вклучително и поединечни сектори, меѓу кои и електрична енергија, индустрија, транспорт, секторот за греење и разладување, градежништво (станбено и терциерно), земјоделство, отпад и користење на земјиштето, промена на употребата на земјиштето и шумарство, визијата и севкупната цел на Стратегијата во поглед на намалувањето на емисиите на стакленички гасови по извори и отстранувањето преку апсорбенти и во поглед на развојот отпорен на климатски промени;
  - 3) специфични цели на Стратегијата на секторско ниво;
  - 4) проекции со постојните мерки и со дополнителни мерки кои определуваат различни насоки на нискојаглеродниот развој, земајќи ги предвид социјалните и економските параметри;
  - 5) соодветни политики и мерки потребни за постигнување на ограничувања на емисиите и зајакнување на отстранувањата во поединечни сектори, вклучувајќи ги производството и снабдувањето со електрична енергија, индустријата, транспортот, греењето и разладувањето и секторот на градежништво (станбено и терцијарно), земјоделство, отпад, и користење на земјиштето, промени во користењето на земјиштето и шумарство или за ограничувања и намалување на емисиите на поединечни стакленички гасови како и зголемување на апсорбенти на емисии на стакленички гасови;
  - 6) потребни инвестиции и евалуација на придобивките и трошоците на различните насоки на нискојаглеродниот развој;
  - 7) идентификација на потребите за постигнување на целите за намалување на емисијата на стакленички гасови на секторско ниво, вклучувајќи и придонес кон целите на стратешки развој на секторско ниво;
  - 8) сценарија за климатски промени, проценка на тековните и идните влијанија, ранливост и ризици од климатски промени базирани на проекциите и сценаријата за климатски промени;
  - 9) рамка за управување, планирање и акции за адаптација;
  - 10) политики и мерки за истражување, развој, иновации, образование и подигање на свеста поврзани со истражување на климатските промени очекувани социо-економски влијанија на мерките за декарбонизација, вклучувајќи, меѓу другото, аспекти поврзани со макроеконскиот и социјалниот развој, здравствените ризици придобивки и заштитата на животната средина;
  - 11) институционална рамка и план за спроведување, со рамка за следење на степенот на спроведување на јавните политики разработени со Стратегијата;
  - 12) клучни индикатори за очекуваниот напредок во транзицијата кон економија со ниска емисија на стакленичките гасови, вклучувајќи интензитет на стакленичките гасови, интензитет на CO₂ во бруто домашниот производ, проценки на долгорочните инвестиции;
  - 13) поврзаност со другите национални долгорочни цели, планирање и други политики и мерки, и инвестиции
  - 14) учество на јавноста во подготвување на стратегијата, и
  - 15) други информации релевантни за климатска акција.

Член 18

Национален план за енергија и клима

- (1) Владата, на предлог на Министерството за економија во согласност со Министерството за животна средина и просторно планирање усвојува Национален план за енергија и клима.
- (2) Националниот план од ставот (1) од овој член се усвојува за период од 10 години и особено содржи одредби од Законот за енергетика.
- (3) Покрај одредбите од став (2) од овој член, поблиската содржина на Националниот план е следнава:
  - 1) преглед на процесот кој се состои од извршно резиме, опис на јавната консултација и вклучување на засегнатите страни и нивните резултати, како и регионална соработка со другите засегнати страни;
  - 2) опис на националните цели, цели и придонеси кои се однесуваат на димензиите на Енергетска унија;
  - 3) опис на планираните политики и мерки во однос на соодветните цели, цели и придонеси утврдени во точката 2) од овој став, како и општ преглед на инвестициите потребни за исполнување на соодветните цели, цели и придонеси;
  - 4) опис на моменталната состојба на петте димензии на Енергетската унија, вклучително и во однос на енергетскиот систем, емисиите и апсорбентите на стакленички гасови, како и проекциите во однос на целите наведени во точка 2) од овој став со веќе постоечките политики и мерки;
  - 5) каде што е применливо, опис на регулаторните и нерегулаторните бариери и пречки за остварување на целите, целите или придонесите поврзани со обновливите извори на енергија и енергетска ефикасност;
  - 6) проценка на влијанијата на планираните политики и мерки за исполнување на целите наведени во точката 2) од овој став, вклучувајќи ја нивната конзистентност со долгорочните цели за намалување на емисиите на стакленички гасови според Парискиот договор и долгорочната стратегија;
  - 7) општа проценка на влијанијата на планираните политики и мерки врз конкурентноста поврзани со петте димензии на Енергетската унија;
  - 8) анекс, во кој се утврдуваат методологиите и мерките на политиката за постигнување на барањето за заштеда на енергија
- (4) Националниот план може да се измени и дополни кога е неопходно, на предлог на едно од двете Министерство.

3.1 УСОГЛАСУВАЊЕ НА СЕКТОРСКИТЕ СТРАТЕГИИ СО СТРАТЕШКИТЕ И ПЛАНСКИТЕ ДОКУМЕНТИ

Член 19

Усогласување на секторските стратегии со Стратегијата, Националниот план за енергија и клима и со националните акции за адаптација

- (1) Секторските стратегии кои придонесуваат за намалување на емисиите на стакленичките гасови во областа на енергетиката, транспортот, индустријата, земјоделството, шумарството и управувањето со отпад треба да бидат усогласени и да придонесат за исполнување на целокупните и специфичните цели на Стратегијата и Националниот план за енергија и клима.
- (2) Стратешките цели и планови во секторските политики за адаптација кон климатските

промени во областа на водите, шумарството, земјоделството, биолошката разновидност, заштитата на природата, здравјето на луѓето, туризмот, културното наследство и просторното планирање треба да се прилагодуваат и се во согласност и ги следат националните стратешки цели за климатска акција и очекуваните климатски влијанија базирани на проекциите и сценарија за промена на климата.

- (3) Стратешките цели и планови во секторските политики во областа на образованието, истражувањето и развојот, иновациите, социјалната вклученост, животна средина и економскиот развој треба да се прилагодуваат и да ги следат националните стратешки цели за климатска акција.
- (4) Органите на државната управа со надлежност за работите од став (1), (2) и (3) од овој член, општините и Градот Скопје се должни своите цели, планови и акции да ги прилагодуваат со националните стратешки цели од Стратегијата и Националниот план за енергија и клима од членот 14 став (1) точка 2) од овој закон и националните акции за адаптација од членот 15 од овој закон.
- (5) Органите на државната управа, општините и Градот Скопје во чија надлежност се секторите од став (2) од овој член развиваат секторски плански документи за адаптација кон климатските промени низ широк консултативен процес и со почитување на одредбите за учество на јавноста согласно прописите од областа на животната средина.
- (6) Општините и Градот Скопје со надлежност во секторите од став (2) од овој член можат да развијат регионални секторски и плански документи за адаптација кон климатските промени согласно со овој закон.

Член 20

Емисии на стакленички гасови од мобилни извори

- (1) Нови возила се пуштаат на пазарот на Република Северна Македонија само доколку ги исполнуваат барањата за емисија на CO₂ согласно ставот (2) од овој член.
- (2) Барањата за емисија на CO₂ за новите возила ги пропишува министерот кој раководи со органот надлежен за економија согласно прописите за возила во кои задолжително се вклучува:
  - 1) следење и известување за податоците за регистрација на возила, релевантни за проценка на намалување на емисиите на CO₂ и
  - 2) мониторинг и известување за емисиите на CO₂ од возилата.
- (3) Возилата може да се продаваат или изнајмуваат само ако се придружени со соодветни информации за потрошувачите за економичноста на горивото и емисиите на CO₂.
- (4) Давањето информации за потрошувачката на гориво и емисиите на CO₂ при ставање во промет на нови возила, согласно со ставот (3) од овој член е уредено со прописите за возила.

Член 21

Емисии на стакленички гасови од горивата

- (1) Добавувачите на течни горива, вклучително и биогорива, ги следат и пријавуваат емисиите на стакленички гасови по единица енергија од нивните горива во текот на нивниот животен циклус. Извештаите за емисиите се предмет на верификација пред нивното доставување до Министерството.
- (2) Поблиските правила во врска со механизмот за мониторинг и намалување на емисиите на стакленички гасови од течни горива ги донесува Владата на Република Северна Македонија на предлог на органот надлежен за работите од областа на

енергетиката.

Член 22

Супстанции кои ја осиромашуваат озонската обвивка

- (1) Мерките за заштита на озонската обвивка вклучуваат постепено исфрлање на супстанциите што ја осиромашуваат озонската обвивка и нивна замена со супстанции и алтернативи погодни за озонот, кои исто така се пријателски настроени кон климата.
- (2) На производството, увозот, извозот, пуштање на пазарот на супстанции што ја осиромашуваат озонската обвивка, производи и опрема што ги содржат овие супстанции, се применуваат прописите од областа на животната средина и прописите од областа на хемикалиите.

Член 23

Флуорирани гасови

- (1) За намалување на емисиите на флуорираните гасови (во натамошниот текст „ф-гасови“) кои се моќни гасови кои предизвикуваат ефект на стаклена градина, се донесуваат мерки за спречување, ограничување, употреба, обновување и уништување на ф-гасовите, како и услови за пласирање на пазарот на специфични производи и опрема што содржат или чија работа се заснова на ф-гасови.
- (2) Листата на флуорирани стакленички гасови, правилата за задржување, користење, обновување и уништување на флуорираните стакленички гасови и поврзаните помошни мерки, условите за пласирање на пазарот на специфични производи и опрема што содржат или чие функционирање се потпира на флуорирани стакленички гасови, условите за специфични употреби на флуорирани стакленички гасови како и квантитативни граници за ставање во промет на флуорираните јаглеводороди ги донесува Министерот.

Член 24

Апсорпција, зафаќање и складирање на емисиите на стакленички гасови

- (1) Министерството во соработка со органот на државната управа надлежен за работите од областа на земјоделството и шумарството, како и/или соодветните единици на локалната самоуправа, проектира и развива политики и мерки за ублажување на климатските промени во областа на шумарството и земјоделството, заради намалување на емисиите и зафаќање на јаглерод во земјоделството, шумите, другите намени на земјиштето и зачувувањето на екосистемите.
- (2) Мерките од ставот (1) од овој член, врз основа на податоците добиени од системот за следење на шумите, се однесуваат на:
  - 1) спречување и намалување на обесшумување и деградација на шумските екосистеми, и нивно враќање во нивниот поранешен статус, проширување на вегетацијата и содржината на органски јаглерод во земјиштето преку спроведување области;
  - 2) поттикнување на зачувување, одржливо управување со шумите и зголемување на шумските резерви на јаглерод;
  - 3) зајакнување на програмите за одржливо управување и обновување на шумите, мочуриштата и крајбрежните водни екосистеми;
  - 4) постепена вклученост на повеќе екосистеми во плански документи уредени со закон;

- 5) зајакнување на активности против шумските пожари и бесправно сечење на шумите;
  - 6) дизајнирање и обезбедување економски стимулации за апсорпција и ање практики за одржливо управување со шумите и земјоделските зачувување на јаглерод во природни заштитени подрачја и еколошки зачувани зони.
- (3) Органот на државната управа надлежен за работите од областа на шумарството води евиденција за површините кои се предмет на уништување и деградација на шумите поради проширување на земјоделството, претворање во пасишта, развој на инфраструктурата, бесправна сеча и пожари.
- (4) Правилата за пресметка за емисиите и отстранувањето на стакленички гасови што произлегуваат од активностите поврзани со користење на земјиштето, промената на користењето на земјиштето и шумарството и за информациите во врска со активностите ги пропишува Владата на Република Северна Македонија на предлог на министерот, по претходна согласност на министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на шумарството.

4. МЕХАНИЗАМ ЗА МОНИТОРИНГ И ИЗВЕСТУВАЊЕ НА ЕМИСИИТЕ НА НАЦИОНАЛНИТЕ СТАКЛЕНИЧКИ ГАСОВИ И ДРУГИ ИНФОРМАЦИИ РЕЛЕВАНТНИ ЗА КЛИМАТСКИ ПРОМЕНИ

Член 25

Воспоставување механизам за мониторинг и известување

- (1) Со овој закон се воспоставува механизам за мониторинг и известување за емисиите на стакленички гасови по извори и отстранувањето преку апсорбенти на територијата на Република Северна Македонија и други информации релевантни за климатските промени (во натамошниот текст: Механизам за мониторинг и известување).
- (2) Механизмот за мониторинг и известување се состои од:
  - 1) Националниот систем за инвентар на стакленички гасови и
  - 2) Систем за известување за политики, мерки и проекции за емисиите на стакленички гасови.
- (3) Механизмот од ставот (1) од овој член, треба:
  - 1) да обезбеди навременост, транспарентност, точност, конзистентност, споредливост и комплетност на известувањето според Конвенцијата и Договорот за формирање на енергетската заедница;
  - 2) да овозможи известување и проверка на информациите во врска со обврските на Република Северна Македонија согласно Конвенцијата и Договорот од Париз и одлуките кои произлегуваат од истите и да го оцени напредокот кон исполнување на истите;
  - 3) да овозможи мониторинг и известување за сите антропогени емисии на стакленички гасови по извори и отстранување преку апсорбенти и
  - 4) да го оценува напредокот кон исполнување на целите утврдени со планските документи согласно овој закон.
- (4) Владата на предлог на Министерот донесува и обезбедува финансиски средства за реализирање на Програма за национален инвентар на стакленички гасови.
- (5) Поблиските услови за содржината на Програмата од став (4) од овој член ги пропишува Министерот.

Член 26

Национален систем за инвентар на стакленички гасови

- (1) Со цел евидентирање на емисиите на стакленичките гасови од извори и апсорбенти, се воспоставува Национален систем за инвентар на стакленички гасови, кој интегрира податоци за активности и инсталации, енергетска статистика, регистри на загадувачи и пренос на загадувачки материи, флуорирани гасови, како и податоци од географско следење на земјиште.
- (2) Националниот систем за инвентар на стакленички гасови ќе се одржува и постојано ќе се подобрува за да се осигури навременост, транспарентност, точност, конзистентност, споредливост и комплетност на Националниот инвентар на стакленички гасови;
- (3) Националниот систем за инвентар на стакленички гасови го воспоставува Министерството, а истиот се одржува и редовно ажурира од страна Македонскиот информативен центар за животна средина при Министерството.
- (4) Одржувањето и ажурирањето на Националниот систем за инвентар на стакленички гасови може да се спроведува и од јавно овластена институција или организација овластена согласно член 36 од овој закон.
- (5) Националниот инвентар на стакленички гасови содржи база на податоци за активности, применети емисиони фактори, податоци за емисии на стакленички гасови од извори и апсорбенти и други податоци потребни за изработка на извештајот.
- (6) Врз основа на Националниот инвентар на стакленички гасови се изработува национален извештај за инвентарот на стакленичките гасови.
- (7) Изработката на Националниот извештај за инвентарот на стакленичките гасови се врши од страна на Македонскиот информативен центар за животна средина при Министерството или од јавно овластена институција или организација овластена согласно член 36 од овој закон.
- (8) Министерството до 15 јануари во тековната година (година X) подготвува и доставува прелиминарен извештај за националниот инвентар до Европската Комисија.
- (9) Министерството до 15 март во тековната година (година X) го подготвува и доставува конечниот извештај за националниот инвентар на стакленичките гасови до Европската Комисија, согласно меѓународно прифатени обврски од Договорот од Париз.
- (10) Министерот ги пропишува поблиските услови за содржината на прелиминарниот извештај за инвентарот на стакленичките гасови.

Член 27

Информации кои треба да бидат вклучени во националниот извештај за инвентар на стакленички гасови

- (1) Информациите потребни за изработка на националниот извештај за инвентар на стакленички гасови се следните:
  - 1) известување за националните антропогени емисии на стакленички гасови согласно одредбите на овој закон и согласно официјално достапни податоци за годината X-2;
  - 2) податоци за антропогените емисии на јаглерод моноксид (CO), сулфур диоксид (SO₂), азотни оксиди (NO_x) и испарливи органски соединенија, во согласност со податоците кои се веќе пријавени за годината X-2;
  - 3) антропогените емисии на стакленички гасови по извори и отстранување на CO₂ апсорбенти кои произлегуваат од секторот употреба на земјиште и промена на

- употреба на земјиштето, за годината X-2, во согласност со нивоата на пресметки утврдени со закон;
- 4) какви било промени на информациите наведени во точките 1), 2) и 3) за годините помеѓу релевантната базна година или период и годината X-3, наведувајќи ги причините за тие промени;
  - 5) информации за индикаторите за годината X -2, согласно закон;
  - 6) информации за чекорите преземени за подобрување на проценките на инвентарите, особено во областите на инвентарите кои биле предмет на прилагодувања или препораки по стручни прегледи;
  - 7) фактичката или проценетата распределба на проверените емисии пријавени од операторите на инсталациите по категориите на извори и операторите на воздухопловите до националниот инвентар на стакленички гасови и односот на тие проверени емисии со вкупните пријавени емисии на стакленички гасови во тие категории на извори, за годината X-2;
  - 8) онаму каде е релевантно, резултати од проверките извршени за конзистентноста на податоците што се користат за проценка на емисиите при подготовката на инвентарите на стакленички гасови, за годината X-2, информација за плановите за осигурување на квалитетот и контрола на квалитетот, општа проценка на несигурност, општа проценка на комплетноста и сите други елементи од националниот извештај за инвентар на стакленички гасови потребни за да се подготви извештајот за националниот инвентар на стакленички гасови согласно со овој закон;
- (2) Министерството, преку Македонскиот информативен центар или овластена јавна институција или организација согласно член 36 од овој закон, изготвува и спроведува План за осигурување на квалитетот и контрола на квалитетот на податоците за потребите на изработка и унапредување на квалитетот на инвентарот на стакленичките гасови.
  - (3) Министерството, преку Македонскиот информативен центар или овластена јавна институција или организација согласно членот 36 од овој закон ги координира активностите со органите и организациите од членот 28 од овој закон, со цел осигурување на квалитетот и обезбедување на контрола на квалитетот на податоците во согласност со Планот од ставот (2) од овој член.
  - (4) Органите и организациите од член 29 од овој закон постапуваат по процедурите од Планот од став (2) од овој член и за сите спроведени и планирани измени го известуваат Министерството со соодветно образложение.
  - (5) Методологијата за мониторинг и известување на емисиите на стакленичките гасови од секторот употреба на земјиште и промена на употреба на земјиште ги пропишува Министерот, во соработка со министерот надлежен за земјоделство, шумарство и водостопанство.
  - (6) Поблиските услови за известувањето за индикаторите од став (1) точка 5) ги пропишува Министерот.

Член 28

Органи и други правни субјекти задолжени за собирање на податоците

- (1) За потребите на Националниот систем за инвентар на стакленички гасови од член 26 од овој закон, како и за подготовката на прелиминарниот извештај за инвентар на стакленички гасови од член 26 став (8) од овој закон и Извештајот за националниот инвентар од член 26 став (9) се користат податоците за активностите добиени од

секторите енергетика, индустриски процеси и употреба на производи, отпад, земјоделство, користење на земјиштето, промена на користењето на земјиштето и шумарството и нивните потсектори, кои согласно посебните закони со кои се регулирани секторите се собираат од надлежните органи и други други правни субјекти.

- (2) Органи и други правни субјекти кои поседуваат податоци за спроведување на активностите од ставот (1) се:
- 1) органот на државната управа надлежен за животната средина;
  - 2) органот на државната управа надлежен за работите од областа на енергетиката;
  - 3) органот на државната управа надлежен за работите од областа на водење на регистарот на возила;
  - 4) органот на државната управа надлежен за работите од областа на земјоделството, шумарството и водостопанството;
  - 5) органот на државната управа надлежен за работите од областа на транспортот и врски;
  - 6) органот на државната управа надлежен за работите од областа на статистиката на Република Северна Македонија;
  - 7) органот одговорен за обезбедување услуги за воздушна навигација;
  - 8) органот на државната управа надлежен за работите од областа на хидрометеоролошката дејност;
  - 9) Агенцијата за енергетика на Република Северна Македонија;
  - 10) органот на државната управа надлежен за работите од областа на управување со кризи на Република Северна Македонија;
  - 11) Јавното претпријатие Македонски шуми;
  - 12) органот на државната управа надлежен за работите од областа на храна и ветеринарство;
  - 13) Јавното претпријатие за стопанисување со пасишта;
  - 14) ЕСМ Електрани на Северна Македонија;
  - 15) Единиците на локалната самоуправа;
  - 16) Оператор на регионален систем за управување со отпад и други капацитети за третман на отпад;
  - 17) Оператор за дистрибуција на природен гас;
  - 18) Македонската академија на науките и уметностите;
  - 19) даватели на услуги за собирање комунален отпад;
  - 20) Националниот оператор на пазар на електрична енергија (МЕМО);
  - 21) други иматели на податоци.
- (2) Заради спроведување на активностите од ставот (1) од овој член, органите и организациите кои ги поседуваат потребните информации се должни истите да ги достават до Министерството.
- (3) Содржината на податоците за активностите од ставот (1) од овој член, како и начинот, формата и роковите за нивно доставување до Министерството, ги пропишува Владата на Република Северна Македонија на предлог на Министерството.

Член 29

Употреба на други релевантни податоци

- (1) За потребите на Националниот систем за инвентар на стакленички гасови од членот 26 од овој закон, како и за подготовка на прелиминарниот извештај за инвентар на стакленички гасови од член 26 став (8) од овој закон и Извештајот за националниот

инвентар од член 26 став (9) од овој закон, Министерството користи и податоци за:

- 1) верификувани годишни извештаи за емисии од оператори и оператори на воздухоплови согласно член 61 од овој закон;
  - 2) податоци за ф-гасови на национално ниво;
  - 3) податоци од Регистарот за испуштање и пренос на загадувачки материи воспоставен согласно Законот за животна средина;
  - 4) податоци од Катастарот на загадувачи на воздух воспоставен согласно Законот за квалитет на амбиенталниот воздух;
  - 5) податоци за енергетски статистики собрани согласно прописите за статистика;
  - 6) податоци за создавање на отпад, состав на отпадот и податоци за количината, составот и третманот на комуналните и индустриските отпадни води;
  - 7) податоци за земјоделски активности;
  - 8) податоци за управување со шуми, користење на земјиштето и промена на користењето на земјиштето
- (2) За потребите за утврдување на Националниот инвентар на стакленички гасови, Министерството, исто така, користи и други јавно достапни податоци.
- (3) За проценка на емисиите при утврдување на инвентарот на стакленички гасови, Министерството врши годишни проверки на усогласеноста на податоците од ставот (1) од овој член.

Член 30

Интегрирано известување за политиките и мерките за намалување на емисиите на стакленички гасови и проекциите за емисиите на стакленички гасови

- (1) Министерството, на секои две години, до 15 март, до Секретаријатот на Енергетската заедница доставува извештај за националните политики и мерки или група на мерки за намалување на емисиите на стакленички гасови.
- (2) Министерството, на секои две години, до 15 март, доставува до Секретаријатот, извештаи за своите национални проекции за антропогени емисии на стакленички гасови по извори и апсорбенти, организирани по гас или група гасови согласно со овој закон.
- (3) Националните проекции од ставот (2) од овој член ги земаат предвид сите политики и мерки усвоени на ниво на Енергетската заедница.
- (4) Доколку министерството не достави целосни информации за проекциите, Секретаријатот на Енергетската заедница ќе ги утврди истите, во консултација со Министерството.
- (5) Министерството е должно да го извести Секретаријатот на Енергетската заедница за секоја позначителна промена на информациите наведени во членот 27 од овој закон.
- (6) Министерството извештаите од овој член ќе ги направи достапни на јавноста во електронска форма согласно закон.

Член 31

Информации што треба да се вклучат во извештаите за политиките и мерките

- (1) Извештаите за политиките и мерките содржат информации за:
  - 1) опис на националниот систем за известување за политиките и мерките, или за групи од мерки, како и за известување на проекции за антропогени емисии на стакленички гасови според извори и отстранувања преку апсорбенти или информации за какви било промени што се направени на системот;
  - 2) ажурирања на Стратегијата, како и податоци за напредокот во спроведувањето на

- истата;
- 3) информации за националните политики и мерки, или групи мерки, кои водат до ограничување или намалување на емисиите на стакленички гасови според извори или до зголемување на отстранувања преку апсорбенти, претставени по сектори и организирани по вид на гас или група на гасови (HFC и PFC). Тие информации се однесуваат на и ги вклучуваат:
    - целта на политиката или мерката и краток опис на политиката или мерката;
    - видот на инструментот на политиката;
    - состојбата на спроведување на политиката или мерката или групата мерки;
    - индикатори што се користат за следење и оценување на напредокот;
  - 4) доколку постојат информации, за квантитативни процени на влијанието врз емисиите според извори и отстранувања преку апсорбенти за стакленичките гасови разделени на:
    - резултатите од експериментални (претходни) процени на влијанието на поединечни или групи политики и мерки врз ублажувањето на климатските промени. Процените ќе се вршат за период од четири идни години кои завршуваат на 0 или 5 и се непосредно по годината на известување, со разграничување на емисиите на стакленички гасови;
    - резултатите од експериментални (последователни) процени врз влијанието на поединечните политики и мерки или групите политики и мерки врз ублажувањето на климатските промени, каде што е достапно, со разграничување помеѓу емисиите на стакленички гасови;
  - 5) достапни процени на предвидените трошоци и придобивки од политиките и мерките, како и процени на направените трошоци и придобивки од политиките и мерките;
  - 6) сите постојни упатувања за процените на трошоците и влијанието на националните политики и мерки кои ги ограничуваат или намалуваат емисиите на стакленички гасови според извори или ги зголемуваат отстранувањата преку апсорбенти и за техничките извештаи на кои се засноваат;
  - 7) процена за придонесот на политиката или мерката за исполнување на целите на Стратегија од членот 16 од овој закон;
  - 8) информации за планираните дополнителни национални политики и мерки, или групи мерки, предвидени со цел ограничување на емисиите на стакленички гасови;
  - 9) информации во врска со поврзувањата меѓу различните политики и мерки, или групи мерки, доставени согласно точка 3) и начинот на кој тие политики и мерки, или групи мерки, придонесуваат за различни сценарија на проекции.
- (2) Поблиската содржина за информациите и форматот на извештаите за политиките и мерките ја пропишува Министерот.

Член 32

Информации што треба да се вклучат во извештаите за проекциите за емисиите на стакленички гасови

- (1) Извештаите за проекциите од членот 31 став (1) од овој закон содржат информации за:
  - 1) проекции без мерки доколку се достапни, проекции со мерки доколку се достапни и проекции со дополнителни мерки доколку се достапни;
  - 2) вкупни проекции на стакленички гасови;

- 3) влијанието на политиките и мерките при што онаму каде што такви политики и мерки не се вклучени, ќе биде јасно наведено и објаснето;
  - 4) резултатите од анализата на чувствителноста извршена за проекциите и информациите за моделите и користени параметри;
  - 5) сите релевантни референци за проценката и техничките извештаи кои ги поткрепуваат наведените проекции.
- (2) Министерството во електронска форма ќе ги направи достапни на јавноста, националните проекции од ставот (1) од овој член и секоја релевантна проценка на трошоците и ефектите од националните политики и мерки за спроведување на политиките релевантни за ограничување на емисиите на стакленички гасови заедно со сите релевантни поткрепени технички извештаи. Проекциите и проценките вклучуваат описи на употребените модели и методолошки пристапи, дефиниции и основни претпоставки.
- (3) Поблиската содржина за информациите и форматот на извештаите за проекциите за емисиите на стакленички гасови ја пропишува Министерот.

Член 33

Известување за акции за адаптација

- (1) Информациите кои треба да бидат вклучени во извештајот од членот 15 став (2) од овој закон се:
- 1) главните цели и институционалната рамка за адаптација;
  - 2) проекции за климатските промени, вклучувајќи временски екстреми, влијанија од климатските промени, проценка на климатската ранливост и ризици и клучни екстремни временски настани предизвикани од климатските промени;
  - 3) адаптивен капацитет;
  - 4) планови и стратегии за адаптација;
  - 5) рамка за мониторинги оценување;
  - 6) постигнат напредок во спроведувањето, вклучително добри практики и промени во управувањето.
- (2) Поблиската содржина за информациите за националните акции за адаптација предмет на известување ја пропишува Министерот.

Член 34

Органи и други правни субјекти задолжени за пристап до електронската платформа за известување

- (1) Министерството и органите од став (3) од овој член се дел од европската електронска платформа за известување управувана од Европската агенција за животна средина.
- (2) Министерството, органите на државна управа, Македонската академија на науките и уметностите и други правни субјекти се должни да ја пополнуваат електронската платформа со бараните податоци согласно со овој закон, со цел исполнување на обврските од членовите 30, 31, 32 и 33 за известување кон Европската заедница за политиките и мерките за намалување на емисиите на стакленички гасови, извештаите за проекциите за емисиите на стакленички гасови, акциите за адаптацијата и стратегиите, како и за користење на средствата од јаглеродниот надоместок.
- (3) Органите на државна управа и други правни субјекти кои поседуваат релевантни податоци за пополнување на платформата се:

- 1) органот на државната управа надлежен за животната средина;
  - 2) органот на државната управа надлежен за работите од областа на енергетиката;
  - 3) Органот државната управа надлежен за финансии;
  - 4) органот на државната управа надлежен за работите од областа на земјоделството, шумарството и водостопанството;
  - 5) органот на државната управа надлежен за работите од областа на транспортот и врските;
  - 6) органот на државната управа надлежен за работите од областа на хидрометеоролошката дејност;
  - 7) Агенцијата за енергетика на Република Северна Македонија;
  - 8) органот на државната управа надлежен за работите од областа на управување со кризи на Република Северна Македонија и
  - 9) други иматели на податоци.
- (4) Субјектите од став 2 треба да назначат најмалку 1 лице задолжено за пристап до платформата и пополнување на релевантните податоците од нивниот домен. Верификацијата на пополнетите податоци ја врши Министерството.
- (5) Методологијата за начинот, постапката, размена на податоци и роковите за политики и мерки, проекции и акции за адаптација, како и користење на средствата за јаглероден надоместок ја донесува Министерот.

Член 35

Отвореност и достапност на извештаи и податоци и информирање на јавноста

- (1) Извештајот за националниот инвентар на стакленички гасови од член 26 став (9) од овој закон, извештајот за националните политики и мерки или група на мерки за намалување на емисии на стакленички гасови од член 30 став (1) од овој член и извештаите за национални проекции за антропогени емисии на стакленички гасови по извори и апсорбенти, организирани по гас или група гасови од член 30 став (2) од овој закон се јавни.
- (2) Министерството, органите на државната управа, општините и Град Скопје извештаите, планските документи подготвени согласно одредбите од овој закон ги прават достапни на јавноста согласно закон.
- (3) Министерството, органите на државната управа, општините и Град Скопје се должни при подготовка на планските документи да ја консултираат јавноста на начин и во постапка определена согласно прописите за животна средина.
- (4) Податоците за инвентарот, проекциите и извештаите се дел од платформата за отворени податоци којашто ја управува Министерството за информатичко општество и администрација.

Член 36

Овластување

- (1) Министерот може да овласти специјализирана научна организација, образовна институција, институција, компанија за вршење одредени експертски работи во врска со подготовка и одржување на инвентари, проекции и извештаи, како и нивно ажурирањето согласно одредбите од овој закон.
- (2) Овластувањето од ставот (1) од овој член може да се даде на субјектите од ставот (1) од овој член доколку како минимум ги исполнува следните услови:
  - 1) да имаат изработено најмалку еден (1) извештај за инвентар на стакленички гасови по извори и апсорбенти;

- 2) да имаат изработено најмалку еден плански документ со разработена методологија за политики и мерки за намалување на емисиите на стакленичките гасови и
  - 3) да имаат вработено најмалку 3 (три) лица од технички науки од областите за намалување на емисиите на стакленичките гасови, сите со најмалку 5 (пет) години работно искуство од областа на изработка на инвентари на стакленички гасови.
- (3) За вршење на одредени експертски работи од ставот (1) од овој член, министерот може да овласти и индивидуален експерт доколку има учествувано во исполнување на условите од став (2) точки 1) и 2) од овој член.

5. МОНИТОРИНГ, ИЗВЕСТУВАЊЕ И ВЕРИФИКАЦИЈА ЗА ЕМИСИИ НА СТАКЛЕНИЧКИ ГАСОВИ

5.1 ОПШТИ ОДРЕДБИ

Член 37

Основни принципи на мониторинг, известување и верификација на емисиите на стакленички гасови од инсталациите лоцирани на територијата на државата

- (1) Главните принципи на активностите поврзани со мониторинг, известување и верификација се:
- 1) законитост;
  - 2) комплетност, транспарентност и точност на мониторингот и известувањето;
  - 3) доследност, споредливост и интегритет на мониторингот;
  - 4) постојано унапредување на процесот на мониторинг и известување;
  - 5) сигурност и независност на верификацијата.

Член 38

Информации за индикатори за инвентарот на стакленички гасови

Информациите за квантитативните и квалитативните индикатори за инвентарот на стакленички гасови од член 27 се дел од вкупниот индикаторски извештај за животна средина.

Член 39

Учество на јавноста

- (1) Јавните здруженија, нивните членови или овластени претставници, како и физичките или правните лица, нивните здруженија, организации или групи ги имаат следните права во областа на мониторингот, известувањето и верификацијата:
- 1) бараат и добиваат информации за нивните активности во областа на мониторингот, известувањето и верификацијата од државните органи во делокругот и постапката утврдена со овој закон;
  - 2) даваат предлози за подобрување на регулаторното и правното уредување на односите кои произлегуваат од областа на мониторингот, известувањето и верификацијата до државните органи и лицата кои учествуваат во одлучувањето за наведените прашања;
  - 3) спроведуваат мерки за информирање на населението за прашања на мониторинг,

известување и верификација.

- (2) Поблиските услови за учество на јавноста ги донесува Министерот.

Член 40

Меѓународна соработка во областа на мониторинг, известување и верификација на емисиите на стакленички гасови од инсталациите лоцирани на територијата на државата и воздухопловите

- (1) Државата учествува во меѓународна соработка во областа на мониторинг, известување и верификација.
- (2) Министерството соработува со релевантни тела на странски држави и меѓународни организации и од нив добива, побарува и разменува информации за прашања за мониторинг, известување и верификација во согласност со барањата на законодавството.

5.2 МОНИТОРИНГ И ИЗВЕСТУВАЊЕ ЗА ЕМИСИИ НА СТАКЛЕНИЧКИ ГАСОВИ ОД СТАЦИОНАРНИ ИНСТАЛАЦИИ ЛОЦИРАНИ НА ТЕРИТОРИЈАТА НА ДРЖАВАТА

Член 41

План за мониторинг и годишен извештај за емисиите на стакленичките гасови од стационарна инсталација

- (1) Операторот на стационарна инсталација е должен да изготви План за мониторинг на емисиите на стакленички гасови и заедно со неопходните придружни документи да го достави до Министерството со цел добивање на одобрение.
- (2) Министерството го оценува Планот за мониторинг на емисиите на стакленички гасови од стационарната инсталација со цел да утврди дали е подготвен во согласност со овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон.
- (3) Во тек на оценувањето на Планот за мониторинг од ставот (1) од овој член, Министерството може да побара од операторот на стационарната инсталација да достави дополнителни информации во определен рок.
- (4) Министерството го одобрува Планот за мониторинг од ставот (1) од овој член.
- (5) Одобрувањето на Планот за мониторинг од ставот (1) од овој член, се издава во форма на решение против кое не е дозволена жалба. Против решението, може да се поведе управен спор пред надлежен суд.
- (6) Операторот на стационарна инсталација е должен да изготвува годишен извештај за емисиите на стакленички гасови согласно роковите и обврските за известување од член 57.
- (7) Операторот е должен извештајот од став (6) да го верификува и да го достави до Министерството.
- (8) Министерот ја пропишува листата на инсталации задолжени за изработка и доставување на план за мониторинг и изработка и доставување на годишен извештај за емисиите на стакленички гасови согласно со овој закон.
- (9) Поблиските услови за содржината, формата на планот за мониторинг и неопходните придружни документи, постапката и роковите за одобрување како и методологијата за мониторинг на емисиите на стакленички гасови ги пропишува Министерот.
- (10) Поблиските услови за содржината, формата на годишниот извештај, постапката и

роковите за одобрување ги пропишува Министерот.

Член 42

Регистрација на инсталации што емитираат стакленички гасови

- (1) Инсталациите што емитираат стакленички гасови согласно со овој закон подлежат на регистрација во регистарот кој го формира и одржува Министерството.
- (2) Министерот ги пропишува начинот, постапката и роковите за регистрација на инсталацијата во регистарот од страна на операторот.

Член 43

Принципи за мониторинг и известување за емисии на стакленички гасови од стационарни инсталации

- (1) Под мониторинг и известување за емисии на стакленички гасови од стационарни инсталации се подразбира:
  - 1) Мониторинг на емисии на јаглерод диоксид
    - Емисиите се следат или преку пресметување или врз основа на мерење.
  - 2) Пресметување
    - 2.1. Како основно ниво на пресметка, пресметувањето на емисии се врши преку употреба на формулата:
      - Податоци за активност x фактор на емисија x фактор на оксидација
      - Податоците за активноста (употребено гориво, стапка на производство итн.) се следат врз основа на доставените податоци или врз основа на мерењето.
    - 2.2. Ќе се користат прифатените фактори на емисија на сите горива. Факторите на емисија од конкретна активност се прифатливи за сите горива. Основните фактори на емисија се прифатливи за сите горива, освен за оние кои се некомерцијални (гасови од индустриски процеси). Дополнително ќе бидат елаборирани конкретните фактори за јаглен, како и оние коишто конкретно се однесуваат на ЕУ или оние кои што конкретно се однесуваат на земјата-производител на природен гас. Основните вредности на ИПЦЦ се прифатливи за рафинериските производи. Факторот на емисија за биомаса ќе биде нула.
    - 2.3. Доколку факторот на емисија не го зема предвид фактот дека дел од јаглеродот не оксидирал, тогаш ќе се употреби дополнителен фактор на оксидација. Доколку факторите на емисија конкретни за активноста се пресметани и веќе ја зеле предвид оксидацијата, тогаш не треба да се примени факторот на оксидација.
    - 2.4. Ќе се употребат основните фактори на оксидација освен во случај кога операторот ќе демонстрира дека факторите што се конкретни за активноста се попрецизни.
    - 2.5. За секоја активност, инсталација и за секое гориво се врши посебно пресметување.
    - 2.6. Покрај основното ниво на пресметка дозволена е примена и на повисоко ниво на пресметка на Упатства за националните инвентари за стакленички гасови на ИПЦЦ од 2006, со подетални податоци кои придонесуваат за намалување на несигурноста при пресметката на емисиите, особено за индустриите: производство на електрична енергија вклучувајќи комбинирани постројки за производство на

електрична енергија и топлина, производство на цемент, железо и челик, алуминиум, вештачки ѓубрива.

3) Мерење

- Мерењето на емисиите ќе употребува стандардизирани или прифатени методи, и ќе биде поддржано со потврдено пресметување на емисиите.

4) Минимално потребни податоци за известување за емисиите

4.1 Секој оператор ќе ги вклучи следниве минимално потребни податоци во извештајот за инсталација:

4.1.1 Податоци кои ја идентификуваат инсталацијата, вклучувајќи:

- Име на инсталацијата;
- Нејзина адреса, вклучувајќи поштенски код и земја;
- Адреса, телефон, факс и е-мејл детали за контакт-лице; и
- Име на сопственикот и управителот на инсталацијата како и на друштвата основачи.

4.2 За секоја активност која се извршува на локација за која се пресметуваат емисиите:

- Податоци за активноста;
- Фактори на емисија;
- Фактори на оксидација;
- Вкупно емисии; и
- Несигурност.

4.3 За секоја активност која се извршува на локација за која се мерат емисиите:

- Вкупно емисии;
- Информација за соодветноста на методите за мерење; и
- Несигурност.

4.4 За емисии од согорување, извештајот, исто така, го вклучува факторот на оксидација, освен доколку оксидацијата веќе не е земена предвид при развојот на факторот на емисија што е конкретен за активноста.

- (2) Специфичните правила за мониторинг на емисии од процеси на согорување ги пропишува Министерот.
- (3) Поблиските правила за мониторинг на емисии од инсталациите од Член 41 став (8) од овој закон ги пропишува Министерот.

Член 44

Поедноставен план за мониторинг

- (1) Операторот на инсталација со ниски емисии на стакленички гасови може да побара одобрување од Министерството да користи поедноставен План за мониторинг.
- (2) Одредбите од ставот (1) од овој член, не се применуваат на инсталации што вршат активности утврдени согласно со член 41 став (4) од овој закон, во кои е вклучен N₂O.
- (3) Пред одобрување на Поедноставен план за мониторинг од став (1) од овој член, Министерството е должно да врши поедноставена проценка на ризик, за да утврди дали предложените активности и постапки за контрола се пропорционални со инхерентните ризици и идентификуваните контролни ризици и да го оправда користењето на таков Поедноставен план за мониторинг.
- (4) Министерството може да побара од операторот да спроведе проценка на ризикот во согласно со ставот (3) од овој член.
- (5) Во случај кога инсталацијата со ниски емисии што подлежи на поедноставен план за мониторинг го надминува прагот пропишан согласно ставот (8) од овој член во која

било календарска година, операторот е должен без одложување да го извести Министерството.

- (6) Во ситуацијата од став (5) од овој член, операторот е должен без одложување да достави до Министерството измена на Планот за мониторинг согласно член 48 од овој закон.
- (7) Министерството ќе му дозволи на операторот да продолжи со поедноставен мониторинг доколку операторот докаже дека прагот пропишан согласно став (8) од овој член, не бил надминат во изминатите пет извештајни периоди и дека нема повторно да биде надминат во наредниот извештаен период.
- (8) Министерот ги пропишува условите што треба да ги исполни инсталацијата за да се смета како инсталација со ниски емисии, како и условите, активностите, постапките, протоколот на податоци и контролните методи заедно со неопходните документи што треба да се достават со цел да му се дозволи на операторот од став (1) од овој член да користи Поедноставен план за мониторинг.

Член 45

Измена на Планот за мониторинг

- (1) Операторот е должен редовно да проверува дали Планот за мониторинг ја отсликува природата и функционирањето на инсталацијата и дали може да се подобри методологијата за мониторинг.
- (2) Операторот е должен да го измени Планот за мониторинг, доколку:
  - 1) доаѓа до нови емисии поради вршење нови активности или поради користење нови горива или материјали што не се содржани во Планот за мониторинг;
  - 2) промена во достапноста на податоците, поради користење нови типови на мерни инструменти, методи на земање примероци или методи на анализа, или од други причини, што доведува кон повисока точност во определувањето на емисиите;
  - 3) утврдено е дека се неточни податоците што резултираат од претходно користената методологија за мониторинг;
  - 4) измената на Планот за мониторинг ја подобрува точноста на пријавените податоци, освен доколку тоа е технички неизводливо или предизвикува неразумни трошоци;
  - 5) Планот за мониторинг не е во согласност со условите од овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон, а Министерството бара од операторот да се измени истиот или
  - 6) неопходно е да се одговори на предлозите за подобрување на Планот за мониторинг содржани во Извештајот за верификација издаден согласно членот 61 став (3) од овој закон.

Член 46

Одобрување на измени на Планот за мониторинг

- (1) Операторот е должен без одложување да го извести Министерството за сите предлози за измени на Планот за мониторинг.
- (2) По приемот на известувањето од ставот (1) од овој член, Министерството утврдува дали предложената измена на Планот за мониторинг е значителна, во тој случај го известува операторот неопходно да го достави изменетиот План за мониторинг и неопходните придружни документи за одобрување.
- (3) Доколку Министерството утврди дека предложената измена на Планот за мониторинг од став (1) од овој член не е значителна, може да му дозволи на операторот да го

достави изменетиот План за мониторинг на одобрување до 31 декември истата година.

- (4) Кога Министерството смета дека измената не е значителна, треба веднаш да го информира операторот.
- (5) Одредбите од членот 45 од овој закон, соодветно се применуваат на постапката на одобрување на измената на Планот за мониторинг на операторот.
- (6) Операторот на инсталацијата е должен да води евиденција за сите измени Планот за мониторинг.
- (7) Министерот ги пропишува значителните измени и неопходните придружни документи за одобрување од ставот (2) од овој член, како и содржината на евиденцијата од ставот (6) од овој член.

Член 47

Спроведување на измените

- (1) Пред добивање на одобрување за измените на Планот за мониторинг или известувањето во согласност со член 46 од овој закон, операторот може да врши мониторинг и известување користејќи го изменетиот План за мониторинг доколку може разумно да се претпостави дека предложените измени не се значајни, или кога мониторингот на емисиите на стакленички гасови во согласност со првичниот План за мониторинг би довел до нецелосни податоци за емисиите.
- (2) Во случај на сомнежи, се додека не се добие одобрување на изменетиот план за мониторинг или известување во согласност со членот 46 од овој закон, операторот е должен да врши мониторинг и известување користејќи го изменетиот и првичниот План за мониторинг
- (3) По приемот на одобрувањето за измените на Планот за мониторинг или известувањето во согласност со членот 46 од овој закон, операторот е должен да ги користи само податоците поврзани со изменетиот План за мониторинг и да вршат мониторинг и известување на емисиите на стакленички гасови користејќи го само изменетиот План за мониторинг од датумот на кој важи таа верзија на Планот за мониторинг.

5.3 МОНИТОРИНГ И ИЗВЕСТУВАЊЕ ЗА ЕМИСИИ НА СТАКЛЕНИЧКИ ГАСОВИ ОД ВОЗДУХОПЛОВИ

Член 48

Мониторинг на емисиите на стакленички гасови од воздухопловни активности

- (1) Операторот на воздухоплов е должен да изготви План за мониторинг на емисиите на стакленички гасови од воздухопловна активност, по добивањето на потребното одобрение согласно прописите за воздухопловство.
- (2) Операторот на воздухоплов од став (1) од овој член е должен да го достави Планот за мониторинг и потребните придружни документи за одобрување до Министерството најмалку четири месеци пред отпочнување на воздухопловната активност.
- (3) По исклучок од став (2) од овој член, операторот на воздухоплов што за првпат врши воздухопловна активност што не можела да се предвиди четири месеци пред активноста, е должен да достави на одобрување План за мониторинг без непотребно одложување, но не подоцна од шест недели по започнување на вршењето на

воздухопловната активност.

- (4) Во ситуацијата од ставот (3) од овој член, операторот на воздухоплов е должен да достави и соодветно образложение до Министерството за причините зошто Планот за мониторинг не можел да се поднесе четири месеци пред активноста.
- (5) Операторот на воздухоплов може да користи и Поедноставен план за мониторинг. Пред одобрување на Поедноставен план за мониторинг од овој став, Министерството во соработка со органот надлежен за транспорт и врски е должно да врши поедноставена проценка на ризик, за да утврди дали предложените активности и постапки за контрола се пропорционални со инхерентните ризици и идентификуваните контролни ризици и да го оправда користењето на таков Поедноставен план за мониторинг. Министерството може да побара од операторот на воздухоплов да спроведе проценка на ризикот во согласност со овој став.
- (6) Владата на Република Северна Македонија на предлог на Министерството и органот надлежен за транспорт и врски ги пропишува воздухопловните активности за кои е задолжителен План за мониторинг, методологијата за мониторинг или Поедноставен план за мониторинг, како и поблиските услови за содржината и формата на Планот за мониторинг или Поедноставениот план за мониторинг и неопходните придружни документи за одобрување согласно со овој закон, како и специфицираните воздухопловни активности за кои оваа обврска не се применува.

Член 49

Одобрување на План за мониторинг на емисиите на стакленички гасови од воздухопловна активност

- (1) Министерството го оценува Планот за мониторинг на емисиите на стакленички гасови од воздухопловна активност со цел да утврди дали е подготвен во согласност со овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон и дали операторот на воздухопловот е способен да обезбеди мониторинг и известување за емисиите на стакленички гасови во согласност со овој закон и прописите усвоени врз основа на овој закон.
- (2) Во тек на оценувањето на Планот за мониторинг од ставот (1) од овој член, Министерството може да побара од операторот на воздухоплов да достави дополнителни информации во определен рок.
- (3) Министерството го одобрува Планот за мониторинг од ставот (1) од овој член, најдоцна во рок од два месеци од приемот на истиот.
- (4) Одобрувањето на Планот за мониторинг од ставот (1) од овој член, се издава во форма на решение против кое не е дозволена жалба. Против решението, може да се поведе управен спор пред надлежен суд.

Член 50

Измена на Планот за мониторинг

- (1) Операторот на воздухоплов е должен редовно да проверува дали Планот за мониторинг ја отсликува природата на воздухопловната активност и дали може да се подобри методологијата за мониторинг.
- (2) Операторот на воздухоплов е должен да го измени Планот за мониторинг, доколку:
  - 1) доаѓа до нови емисии поради вршење нови активности или поради користење нови горива или материјали што не се содржани во Планот за мониторинг;
  - 2) промена во достапноста на податоците, поради користење нови типови на мерни инструменти, методи на земање примероци или методи на анализа, или од други

- причини, што доведува кон повисока точност во определувањето на емисиите;
- 3) утврдено е дека се неточни податоците што резултираат од претходно користената методологија за мониторинг;
  - 4) измената на Планот за мониторинг ја подобрува точноста на пријавените податоци, освен доколку тоа е технички неизводливо или предизвикува неразумни трошоци;
  - 5) Планот за мониторинг не е во согласност со условите од овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон, а Министерството бара од операторот на воздухоплов тој да се измени или
  - 6) неопходно е да се одговори на предлозите за подобрување на Планот за мониторинг содржани во Извештајот за верификација издаден согласно членот 61 став (3) од овој закон.

Член 51

Одобрување на измени на Планот за мониторинг

- (1) Операторот на воздухоплов е должен без одлагање да го извести Министерството за сите предлози за измени на Планот за мониторинг.
- (2) По приемот на известувањето од ставот (1) од овој член, Министерството утврдува дали предложената измена на Планот за мониторинг е значителна, во тој случај го известува операторот на воздухоплов неопходно да го достави изменетиот План за мониторинг и неопходните придружни документи за одобрување.
- (3) Доколку Министерството утврди дека предложената измена на Планот за мониторинг од став (1) од овој член не е значителна, може да му дозволи на операторот на воздухоплов да го достави изменетиот План за мониторинг на одобрување до 31 декември истата година.
- (4) Кога Министерството смета дека измената не е значителна, е должен веднаш да го информира операторот на воздухоплов.
- (5) Операторот на воздухоплов е должен да води евиденција за сите измени на Планот за мониторинг.
- (6) Министерот во соработка со министерот кој раководи со органот надлежен за транспорт и врски, ги пропишува значителните измени и неопходните придружни документи за одобрување од ставот (2) од овој член како и содржината на евиденцијата од ставот (5) од овој член.

Член 52

Спроведување на измените

- (1) Пред добивање на одобрување за измените на Планот за мониторинг или известување во согласност со член 51 од овој закон, операторот на воздухоплов може да врши мониторинг и известување користејќи го изменетиот План за мониторинг, доколку може разумно да се претпостави дека предложените измени не се значајни, или кога мониторингот на емисиите на стакленички гасови во согласност со првичниот План за мониторинг би довел до нецелосни податоци за емисиите.
- (2) Во случај на сомнежи, се додека не се добие одобрување на изменетиот план за мониторинг или известување во согласност со членот 51 од овој закон, операторот на воздухоплов е должен да врши мониторинг и известување користејќи го изменетиот и првичниот План за мониторинг.
- (3) По приемот на одобрувањето за измените на Планот за мониторинг или известување во согласност со членот 51 од овој закон, операторот на воздухоплов е должен да ги

користи само податоците поврзани со изменетиот План за мониторинг и да вршат мониторинг и известување на емисиите на стакленички гасови користејќи го само изменетиот План за мониторинг од датумот на кој важи таа верзија на Планот за мониторинг.

Член 53

Годишни извештаи за емисии на стакленички гасови од воздухоплови

- (1) Операторот на воздухоплов е должен да изготвува годишен извештај за емисиите на стакленички гасови од воздухопловната дејност.
- (2) Операторот е должен извештајот од став (1) да го верификува и да го достави до Министерството согласно роковите и обврските за известување од Член 57.
- (3) Владата на Република Северна Македонија на предлог на Министерството и органот надлежен за транспорт и врски ги пропишува воздухопловните активности за кои е задолжителен годишен извештај, како и поблиските услови за содржината и формата на годишниот извештај.

5.4 ДРУГИ ПРАШАЊА ВРЗАНИ СО МОНИТОРИНГОТ И ИЗВЕСТУВАЊЕТО ЗА ЕМИСИИ НА СТАКЛЕНИЧКИ ГАСОВИ ОД СТАЦИОНАРНИ ИНСТАЛАЦИИ И ВОЗДУХОПЛОВИ

Член 54

Техничка изводливост и неразумни трошоци

- (1) Кога операторот или операторот на воздухоплов тврдат дека примената на одредена методологија за мониторинг технички не е изводлива, Министерството е должно да ја процени техничката изводливост, земајќи го предвид образложението на операторот или операторот на воздухоплов.
- (2) Образложението од став (1) од овој член се заснова на техничките ресурси на операторот или операторот на воздухоплов за да ги задоволат потребите на предложениот систем или барањето што може да се спроведе во бараното време за потребите од овој закон. Во овие технички ресурси спаѓа и достапноста на потребните техники и технологија.
- (3) Кога операторот или операторот на воздухоплов тврдат дека примената на одредена методологија за мониторинг би предизвикала неразумни трошоци, Министерството е должно да процени дали трошоците се неразумни, земајќи го предвид образложението на операторот. Неразумни трошоци се оние каде проценката за трошокот ја надминува користа.
- (4) Доколку Министерството оцени дека тврдењето од став (1) односно (3) од овој член е оправдано, ќе ја одобри предложената методологија за мониторинг.
- (5) Министерот во согласност со министерот кој раководи со органот надлежен за транспорт и врски го пропишува начинот на проценка на техничката изводливост и неразумните трошоци.

Член 55

Управување и контрола на податоците

- (1) Операторот и операторот на воздухоплов се должни да воспостават, документираат, спроведуваат и одржуваат пишани постапки за активности за протокот на податоците за мониторинг и известување за емисиите на стакленички гасови, да се грижат

извештаите за годишните емисии од членовите 41 и 53 од овој закон да не содржат погрешни и неистинити податоци и да се во согласност со соодветните Планови за мониторинг, и со пишаните постапки и одредби од овој закон.

- (2) За целите на ставот (1) од овој член, операторот и операторот на воздухоплов се должни да воспоставуват, документираат, спроведуваат и одржуваат ефективен систем за контрола и да бидат сигурни дека Извештајот за годишните емисии што резултира од активностите за протокот на податоци, не содржи погрешни и неистинити податоци и е во согласност со Планот за мониторинг и со одредбите од овој закон.
- (3) Операторот и операторот на воздухоплов се должни да ја следат ефективноста на системот за контрола, вклучително и преку вршење интерни ревизии и земање предвид на наодите на верификаторот во тек на верификацијата на годишните извештаи за емисии извршени согласно член 61 од овој закон.
- (4) Во согласност со мониторингот од став (3) од овој член, секогаш кога ќе се утврди дека контролниот систем е неефикасен или непропорционален со идентификуваните ризици, операторот и операторот на воздухоплов ќе се стремат да го подобрат контролниот систем и да го изменат Планот за мониторинг или односните пишани постапки за активностите за текови на податоците, како што е соодветно.
- (5) Министерот ги пропишува условите на системот за контрола на операторот од став (2) од овој член,
- (6) Министерот во согласност со министерот кој раководи со органот надлежен за транспорт и врски ги пропишува условите на системот за контрола на операторот на воздухоплов од став (2) од овој член.

Член 56

Евиденција и документација

- (1) Операторот и операторот на воздухоплов се должни да водат евиденција за сите релевантни податоци и информации од мониторингот, како и да ги чуваат истите во период од најмалку 10 години.
- (2) Документираните и архивирани податоци од мониторингот се користат за верификација на извештаите за годишните емисии во согласност со член 61 од овој закон.
- (3) Доколку е применливо, податоците пријавени од операторот или операторот на воздухоплов содржани во системот на електронско известување и управување со податоците воспоставени од Министерството, може да се сметаат како документираните и архивирани од операторот или операторот на воздухоплов, доколку истите имаат пристап до тие податоци.
- (4) Операторот и операторот на воздухоплов се должни да обезбедат дека релевантните документи се достапни по потреба за да се обезбеди проток на податоци и за контролни активности.
- (5) Операторот или операторот на воздухоплов се должни да ги достават документите до Министерството и верификаторот што го верификува Извештајот за годишните емисии, на нивно барање.
- (6) Министерот во согласност со министерот кој раководи со органот надлежен за транспорт и врски ги пропишува минималните податоци и информации што треба да ги документира и архивира операторот на воздухоплов во согласност со став (1) од овој член.

Член 57

Рокови и обврски за известување

- (1) Операторот и операторот на воздухоплов се должни најдоцна до 31 март секоја година да достават до Министерството, Извештај за годишните емисии за претходната година што ги опфаќа годишните емисии во периодот на известување, верификуван согласно член 61 од овој закон на македонски јазик.
- (2) Министерството може да побара од операторите и операторите на воздухоплови да поднесат верификуван Извештај за годишните емисии од став (1) од овој член порано, но не порано од 28 февруари.
- (3) По исклучок од ставот (1) од овој член, кога операторот или операторот на воздухоплов по добивањето на дозволата или одобрувањето на Планот за мониторинг за првпат го поднесуваат извештајот за годишните емисии, истиот треба да го покрива периодот од денот на издавање на дозволата или кога станува правосилно одобрувањето на Планот за мониторинг, до 31 декември истата година.
- (4) Во случај на престанок на активностите, операторот или операторот на воздухоплов доставува Извештајот за годишните емисии до Министерството без одлагање, за периодот од 1 јануари од тековната година до денот кога решението за повлекување на дозволата или лиценцата за работа станува правосилна.

Член 58

Определување на емисиите од Министерството

- (1) Министерството врши проценки на емисиите на инсталацијата или операторот на воздухоплов во секоја од следниве ситуации кога:
  - 1) не е доставен верификуван Извештај за годишните емисии од страна на операторот или операторот на воздухоплов во рокот утврден во член 57 од овој закон;
  - 2) верификуваниот извештај за годишни емисии од член 61 од овој закон не е во согласност со овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон;
  - 3) извештајот за годишните емисии на операторот или операторот на воздухоплов не е верификуван согласно член 61 од овој закон.
- (2) Кога верификаторот во извештајот за верификација навел, постоење на нематеријални грешки кои не биле коригирани од операторот или операторот на воздухопловот пред да го издаде извештајот за верификација, Министерството ги проценува тие грешки и прави конзервативна проценка на емисиите на инсталацијата или операторот на воздухоплов каде што е соодветно. Министерството го информира операторот или операторот на воздухоплов дали и кои корекции се потребни во годишниот извештај за емисиите. Операторот или операторот на воздухоплов ги прават тие информации достапни на верификаторот.
- (3) Кога Министерството утврдува дека грешките од став (2) од овој член се важни за известувањето на емисиите на стакленички гасови, операторот и/или операторот на воздухоплов е должен да врши конзервативна проценка на емисиите на инсталацијата или воздухопловната активност.
- (4) Министерството ќе го извести операторот и/или операторот на воздухоплов кои корекции се потребни во извештајот за годишните емисии.
- (5) Операторот и/или операторот на воздухоплов се должни да ги доставуваат до верификаторот информациите добиени од Министерството согласно став (4) од овој член.
- (6) Во случаите од ставот (1) на член, Министерството изготвува извештај врз основа на

достапните податоци за емисиите на стакленички гасови за конкретна инсталација или воздухопловна активност. Трошоците за изготвување на извештајот се на товар на операторот и/или операторот на воздухоплов. Врз основа на извештајот, Министерството му издава на операторот и/или операторот на воздухоплов решение со кое се утврдува количеството на емисиите на стакленички гасови што се емитирани од инсталацијата или воздухопловната активност во атмосферата во текот на претходната година. Жалбата против оваа решение не го одлага неговото извршување.

Член 59

Пристап до информации

Верификуваните извештаи за годишни емисии од членот 61 од овој закон во Министерството се достапни на јавноста во согласност со одредбите од Законот за животната средина освен доколку операторите и/или операторите на воздухоплови не укажат кои информации во нивите извештаи ги сметаат за трговски или индустриски доверливи.

Член 60

Известување за подобрувањата на методологијата за мониторинг

- (1) Секој оператор и оператор на воздухоплов редовно ќе проценува дали може да ја подобри методологијата за мониторинг која ја применува.
- (2) Операторот и операторот на воздухоплов, кога е соодветно, се должни да поднесат до Министерството на одобрување извештај за подобрување на методологијата за мониторинг (во натамошен текст: извештај за подобрување).
- (3) Доколку извештајот за верификација од членот 61 од овој закон, утврди исклучителни неусогласености или дава препораки за подобрувања, операторот или операторот на воздухоплов е должен да достави на одобрување извештај до Министерството најдоцна до 30 јуни од годината во која извештајот за верификација е издаден од страна на верификаторот. Тој извештај опишува како и кога операторот или операторот на воздухоплов ги исправил или планира да ги исправи неусогласеностите идентификувани од страна на верификаторот и да ги спроведе препорачаните подобрувања.

Министерството може да одреди алтернативен датум за поднесување на извештајот од овој став, но најдоцна до 30 септември истата година.

Онаму кадешто препорачаните подобрувања нема да доведат до подобрување на Методологијата за мониторинг, операторот или операторот на воздухоплов ќе дадат објаснување зошто е тоа така. Онаму кадешто препорачаните подобрувања ќе предизвикаат неразумни трошоци, операторот или операторот на воздухоплов ќе обезбедат докази за неразумната природа на трошоците.

- (4) Кога е применливо, извештајот од став (3) од овој член може да се комбинира со извештајот за подобрувањето од став (2) од овој член.
- (5) По исклучок, обврската за поднесување на извештај од став (3) од овој член не се применува доколку операторот и/или операторот на воздухоплов соодветно ги усогласил сите неусогласености и препораки за подобрување и доставил соодветни измени на Планот за мониторинг до Министерството на одобрување според член 45 и член 50 од овој закон пред рокот утврден во став (3) од овој член.
- (6) По исклучок од став (3) од овој член, обврската за доставување на извештај за подобрување не се применува за операторот на инсталација со ниски емисии на

стакленички гасови.

- (7) Доколку извештајот од став (1) од овој член има влијание врз одобруениот План за мониторинг, Министерството соодветно ќе го измени.
- (8) Министерот во согласност со министерот кој раководи со органот надлежен за транспорт и врски ги пропишува условите за известување за подобрување на методологијата за мониторинг како и содржината на извештаите за подобрување и роковите за поднесување на извештајот за подобрување.

5.5 ВЕРИФИКАЦИЈА И АКРЕДИТАЦИЈА

Член 61

Верификација на извештајот за емисии

- (1) Извештајот за годишните емисии на операторот и извештајот за годишните емисии на операторот на воздухоплов од членовите 41 и 53 соодветно од овој закон се предмет на верификација од страна на верификатор.
- (2) Верификаторот од став (1) од овој член, врши верификација на Извештајот за годишните емисии согласно со пропишана постапка за верификација.
- (3) По спроведување на верификацијата, верификаторот е должен да издаде извештај за верификација до операторот или операторот на воздухоплов, на македонски јазик.
- (4) Институтот за акредитација на Република Северна Македонија (во натамошен текст: Институт) е надлежен орган за акредитација на правните лица што ги исполнуваат условите за верификатор.
- (5) Одредбите од Законот за акредитација и другите општи акти на Институтот, соодветно се применуваат на процесот на акредитација, освен доколку со овој закон поинаку не е предвидено.
- (6) Министерот во согласност со министерот кој раководи со органот надлежен за економија ги пропишува условите за акредитација на телата за верификација, верификатори, процесот и критериумите за верификација како и формата и содржината на Извештајот за верификација од став (3) од овој член.

Член 62

Признавање на верификаторите

- (1) Верификаторите акредитирани согласно стандардот ISO 14065 во националните тела за акредитација (на земјите во Европската Унија) се признаваат во Република Северна Македонија.
- (2) На верификаторите од став 1 од овој член им се признава правото да вршат верификација за активностите за коишто се акредитирани од нивните национални тела за акредитација.

Член 63

Барање за акредитација

- (1) Барањето за акредитација на верификатор, покрај информациите и придружните документи потребни согласно Законот за акредитација и општите акти на Институтот, содржи информации и придружни документи релевантни за акредитација на верификатори согласно со овој закон и прописите што ќе се донесат врз основа на овој закон.
- (2) Министерот во согласност со министерот кој раководи со органот надлежен за

економија ги пропишува барањето и информациите и документите за акредитација на верификатори од став (1) од овој член.

Член 64

Оценување на верификаторот

- (1) Во текот на акредитација на верификатор и следењето на акредитираните верификатори, кога е соодветно Институтот го оценува:
  - 1) исполнувањето на условите утврдени со Законот за акредитација;
  - 2) исполнувањето на условите утврдени со овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон; и
  - 3) надлежноста за вршење верификација на извештаите на операторот или на операторот на воздухоплов во согласност со овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон.

Член 65

Тим за оценување

- (1) Во текот на оценувањето на верификаторите од член 64 од овој закон, тимот за оценување назначен од Институтот врши:
  - 1) преглед на сите релевантни документи и записи од член 63 од овој закон;
  - 2) посета на просториите на подносителот на барањето за да прегледа репрезентативен примерок од интерната документација за верификација и да го оцени спроведувањето на системот за управување со квалитетот на подносителот на барањето, како и постапките за верификација или процесите утврдени од подносителот на барањето;
  - 3) проучување на репрезентативен дел од бараниот обем за акредитација и работењето и стручноста на репрезентативен број на персонал на барателот вклучен во верификацијата на извештаите на операторот или на операторот на воздухоплов, за да се увери дека персоналот работи во согласност со овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон.
- (2) При спроведување на активностите од став (1) од овој член, тимот за оценување треба да ги исполнува условите и да ги применува постапките утврдени со Законот за акредитација.
- (3) Покрај условите утврдени со Законот за акредитација, тимот за оценување треба да ги исполнува условите за составот на комисијата за проценка и компетентност за оценување на верификатор.
- (4) Министерот кој раководи со органот на државна управа надлежен за животната средина во согласност со министерот кој раководи со органот надлежен за економија ги пропишува условите за составот на тимот за оценување и компетентност за оценување од став (3) од овој член.

Член 66

Известување од верификаторот

- (1) Секој верификатор, е должен до 15 ноември секоја година, да ги испраќа до Институтот следниве информации:
  - 1) планираното време и места на верификациите што верификаторот ги има закажано;
  - 2) адреса и податоци за контакт на операторите или операторите на воздухоплови чии емисии се предмет на негова верификација;

- 3) имињата на членовите на тимот за верификација и обемот на акредитацијата под која спаѓа активноста на операторот или на операторот на воздухоплов.
- (2) Доколку се појавуваат промени во информациите од ставот (1) од овој член, верификаторот е должен да извести Институтот.

Член 67

Програма за работа за акредитација и известување за управувањето

- (1) Институтот, најдоцна до 31 декември секоја година, доставува до Министерството Програма за работа за акредитација која содржи листа на верификатори акредитирани од Институтот како и на оние од Европската Унија од Член 62 кои го известиле Институтот дека ќе вршат верификација на територија на Република Северна Македонија.
- (2) Програмата за работа за акредитација од став (1) од овој член, треба да содржи список на верификаторите акредитирани од Институтот и на оние кои го известиле согласно со член 66 од овој закон дека имаат намера да вршат верификации.
- (3) Програмата за работа за акредитација ги содржи најмалку следниве информации во врска со секој верификатор:
  - 1) предвиденото време и место на верификација;
  - 2) информации за активностите што Институтот ги планирал за тој верификатор, особено во врска со активностите за надзор и реакредитација;
  - 3) датумите на закажаната оценка што треба да ги врши Институтот за да го оцени верификаторот, вклучувајќи ги адресата и податоците за контакт на операторите или операторите на воздухоплови кои ќе бидат посетени во тек на проценката.
- (4) Доколку се јават промени во информациите од став (2) и (3) од овој член, Институтот треба да достави до Министерството ажурирана Програма за работа за акредитација најдоцна до 31 јануари секоја година.
- (5) Институтот, најдоцна до 1 јуни секоја година, доставува Извештај за управување до Министерството, за спроведување на Програмата за работа за акредитација.
- (6) Министерот во согласност со министерот кој раководи со органот надлежен за економијата, ги пропишува формата и содржината на извештајот од став (5) од овој член.

Член 68

Размена на информации

- (1) Институтот го информира Министерството за секоја евентуална суспензија, повлекување или намалување на обемот на акредитацијата на верификаторот, престанок на суспензијата или преиначена одлука на Институтот за суспензија, повлекување или намалување на обемот на акредитацијата, поради одлука по жалба.
- (2) Министерството секоја година го информира Институтот за:
  - 1) релевантните резултати од проверката на извештајот на операторот и операторот на воздухоплов и извештаите за верификација, особено за секоја идентификувана неусогласеност на верификатор со овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон;
  - 2) резултати од инспекција на операторот или на операторот на воздухоплов кога тие резултати се релевантни за Институтот во врска со акредитацијата на верификаторот и кога тие резултати вклучуваат и некоја идентификувана неусогласеност на верификаторот со одредбите од овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон;

- 3) резултатите од оценка на документацијата за интерната верификација на верификаторот, каде Министерството ја оценило документацијата за интерна верификација;
  - 4) поплаки коишто Министерството ги примило во врска со тој верификатор.
- (3) Доколку информациите од став (2) од овој член докажат дека Министерството утврдило неусогласеност на верификаторот со овој закон или прописите донесени врз основа на овој закон, Институтот ќе го смета соопштувањето на таа информација како поплака во смисла на Член 69 од овој закон.

Член 69

Поплака и претставки

- (1) Министерството, операторот или операторот на воздухоплов, како и други заинтересирани страни може да поднесат приговори и претставки до Институтот, во врска со верификаторот.
- (2) Доколку Институтот примил поплака и претставка од ставот (1) од овој член, постапува во рок и на начин утврден со прописите за претставки и поплаки, а особено треба да:
  - 1) одлучува за валидноста на претставката односно поплаката;
  - 2) осигура дека на засегнатиот верификатор му е дадена можност да ги поднесе своите согледувања;
  - 3) презема соодветни мерки;
  - 4) ја евидентира поплаката и преземените дејствија; и
  - 5) одговара на подносителот на претставката односно поплаката.

Член 70

Форма и начин за размена на електронски податоци

- (1) Министерството, покрај формата пропишана со овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон, може да побара од операторот и операторот на воздухоплов како и верификаторот да користат електронски обрасци или специфични формулари на документи за поднесување на Планот за мониторинг и измени на Планот за мониторинг, како и за доставување на извештаите на годишните емисии, извештаи за верификација, и извештаи за подобрување.
- (2) Министерот го пропишува начинот на доставување и формата на електронски обрасци или специфични формулари на документи и извештаи од став (1) од овој член.

6. ДОЗВОЛИ

Член 71

Дозвола за емисија на стакленички гасови

- (1) Операторот на стационарна инсталација кој со вршење на својата дејност односно активност создава емисии на стакленички гасови, е должен да поседува Дозвола за емисија на стакленички гасови (во натамошен текст: дозвола) за дејноста односно активноста на инсталацијата.
- (2) Министерот ги пропишува:
  - 1) Видот на дејностите и активностите кои емитираат стакленички гасови за кои е утврдена обврската за добивање дозвола за емисии на стакленички гасови;

- 2) обврските на операторите на инсталациите;
- 3) метод и критериуми за исклучување на мали инсталации кои подлежат на еквивалентни мерки и
- 4) метод и критериуми за исклучување на мали инсталации и инсталации кои престанале да работат.

Член 72

Дозвола за стакленички гасови и Дозвола за индустриски емисии

- (1) Доколку за вршење на активноста односно дејноста, инсталацијата покрај дозвола за емисија на стакленички гасови, треба да поседува и интегрирана еколошка дозвола издадена согласно прописите за индустриски емисии, во тој случај дозволата за емисиите на стакленички гасови и интегрираната еколошка дозвола се издаваат како посебни дозволи, но тие дозволи се во меѓусебна координација.
- (2) Дозволата за емисија на стакленички гасови се прибавува под услови, постапка и на начин утврдени со овој закон и истата не е дел од интегрираната еколошка дозвола.
- (3) Надлежниот орган за издавање на дозволата од став (2) од овој член е стручниот орган.
- (4) Интегрираната еколошка дозвола издадена согласно прописите за индустриски емисии, не содржи гранични вредности за директните емисии на стакленички гасови и истите се предмет на дозволата за емисија на стакленички гасови.

Член 73

Барање за дозвола

- (1) Барањето за издавање на дозвола за емисија на стакленички гасови (во натамошен текст: барање) го поднесува операторот на стационарна инсталација до стручниот орган.
- (2) Барањето од став (1) од овој член содржи:
  - 1) опис и локација на инсталацијата и нејзините активности, вклучувајќи ја и технологијата која се користи;
  - 2) податоци за суровините и помошните материјали, чие користење е веројатно дека доведува до емисии на стакленичките гасови;
  - 3) податоци за изворите на емисии на стакленички гасови од инсталацијата и
  - 4) мерки планирани за мониторинг и известување за емисиите во согласност со одредбите од овој закон и
  - 5) нетехничко резиме на податоците од став (1) точка 1) од овој член.
- (3) Операторот, заедно со барањето од став (1) од овој член е должен да достави и План за мониторинг на емисиите на стакленички гасови подготвен во согласност со одредбите од овој закон (во натамошен текст: План за мониторинг).
- (4) Министерот ги пропишува формата и деталната содржина на барањето од став (1) од овој член како и начинот на поднесување на барањето и документите кои се доставуваат во прилог на барањето.
- (5) Во рок кој не може да биде подолг од 30 дена од денот на приемот на барањето, стручниот орган, го задолжува барателот да го дополни барањето и ги определува податоците со кои треба да се дополни барањето и во зависност од видот на недостатоците и достапноста на податоците, определува рок за дополнување на барањето кој не може да биде пократок од 15 дена.
- (6) Доколку барателот не постапи во согласност со ставот (5) од овој член, стручниот орган со решение го отфрла барањето.

Член 74

Содржина и услови на дозволата

- (1) Стручниот орган врз основа на барањето од член 73 од овој закон, ќе издаде дозвола за емисија на стакленички гасови доколку се исполнети условите за издавање дозвола и доколку операторот на инсталацијата е способен за мониторинг и известување за емисиите на стакленички гасови.
- (2) Дозволата од став (1) од овој член може да опфати една или повеќе инсталации на истата локација, управувани од истиот оператор, и може да биде издадена за целата инсталација или за дел од неа.
- (3) Дозволата од став (1) од овој член содржи:
  - 1) име и адреса на операторот;
  - 2) опис на активностите и емисиите од инсталацијата;
  - 3) обврска за мониторинг на емисиите на стакленички гасови на начин пропишан со планот за мониторинг, и согласно обврските кои произлегуваат од овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон;
  - 4) план за мониторинг на емисиите на стакленички гасови;
  - 5) обврска за известување на емисиите на стакленички гасови и детали за обврските за известување и
  - 6) обврска за доставување верификуван извештај за емисиите на стакленички гасови.
- (4) Стручниот орган е должен да воспостави и да води електронски регистар на издадените дозволи за емисија на стакленички гасови и истиот да го направи достапен за јавноста.
- (5) Министерот ги пропишува поблиските услови за постапката, роковите за издавање на дозволата од став (1) од овој член, деталната содржина и формата на дозволата, како и начинот на водење на регистарот од став (4) од овој член.

Член 75

Промени во инсталацијата

Операторот на инсталацијата е должен да го известува стручниот орган доколку настанат планирани промени поврзани со природата или функционирањето на инсталацијата, проширување или значителното намалување на нејзиниот капацитет, како и за промените на операторот на инсталацијата.

Член 76

Промена и обновување на дозволата

- (1) По добивањето на известувањето од членот 75 од овој закон, стручниот орган ги оценува планираните промени. Доколку утврди дека промените значително влијаат врз содржината на дозволата, во рок од 30 дена ќе се известува операторот да достави барање за промена на дозволата.
- (2) Во ситуација кога известувањето на операторот се однесува само на ажурирање на Планот за следење, стручниот орган, може да дозволи измена и дополнување на Планот за мониторинг без промена на дозволата. Во овој случај, стручниот орган ќе го известува операторот да достави изменет и/или дополнет План за мониторинг на емисиите на стакленички гасови за одобрување. Доколку е потребна промена во операторот, стручниот орган ќе изврши измена и дополнување на дозволата и регистарот на дозволи со податоци за новиот оператор.
- (3) Во случај на промена на операторот, од став (3) од овој член, правата и обврските што

- произлегуваат од дозволата се пренесуваат на правниот наследник.
- (4) Доколку операторот не достави барање од став (1) од овој член и барање за ажурирање на Планот за мониторинг од став (2) од овој член, ќе се смета дека операторот се откажал од планираната промена во инсталацијата.
  - (5) Стручниот орган редовно, но најмалку на секои пет години од датумот на издавање на дозволата, е должен да ја разгледа дозволата и, доколку смета дека е потребно, го известува операторот да поднесе ново барање согласно став (1) од овој член наведувајќи ги причините за тоа.
  - (6) Стручниот орган во случаите од ставот (5) од овој член, е должен да ги разгледува можностите за намалување на емисиите на стакленички гасови врз основа на механизмите и технологиите што се достапни и економски изводливи.
  - (7) На промената и обновувањето на дозволата се применуваат одредбите од ова поглавје.

Член 77

Затворање на инсталацијата

- (1) Операторот на инсталацијата што поседува дозвола од член 71 од овој закон, е должен да го извести стручниот орган во случај на планирано затворање на инсталацијата, најрано 60 дена пред планираниот датум на прекин на активностите односно дејностите што ги извршува инсталацијата.
- (2) Во случај на стечај, стечајниот управник е должен да го информира стручниот орган за планираниот датум на прекин на активностите односно дејностите во инсталацијата.

Член 78

Престанување на важноста на дозволата

- (1) Стручниот орган по приемот на известување од членот 77 од овој закон, донесува решение за престанување на важноста на дозволата.
- (2) Против решението од став (1) од овој член не е дозволена жалба. Против решението, може да се поведе управен спор пред надлежен суд.
- (3) Операторот на инсталацијата во рок од два месеци од денот на правосилноста на решението од став (1) од овој член, е должен до стручниот орган да достави Извештај за емисиите на стакленичките гасови подготвен согласно член 41 од овој закон.

7. ФИНАНСИРАЊЕ НА КЛИМАТСКА АКЦИЈА

Член 79

Финансирање на механизмот за мониторинг и известување

- (1) Финансирањето на активностите од членот 25 за воспоставување на механизмот за мониторинг и известување се обезбедуваат од Буџетот на државата и од јаглеродниот надоместок од членот 80 од овој закон.
- (2) Општините и градот Скопје, за изработка на плански документи од областа на акции за адаптација се должни да обезбедат средства од буџетот на своите општини и средства остварени врз основа на меѓународна соработка на програми и проекти, донации од домашни и странски правни и физички лица, фондации и подароци и други извори.

Член 80

Јаглероден надоместок

- (1) Правните субјекти кои вршат дејност во следниве области: производство на електрична енергија вклучувајќи комбинирани постројки за производство на електрична енергија и топлина, производство на цемент, железо и челик, алуминиум, вештачки ѓубрива, се должни да плаќаат надоместок за емисија на стакленички гасови за секој тон верификуван емитуван јаглероден диоксид од емисиите од согорување со користење на методологија.
- (2) Поблиските услови за методологијата за пресметка, начинот на пресметка и висината на надоместокот ги пропишува Владата на предлог на Министерот во соработка со органот надлежен за финансии.
- (3) Собраните средства од надоместокот се приход на буџетот на Министерството.
- (4) Собраните средства од надоместокот се користат за финансирање и реализација на:
  - 1) напорите за декарбонизација на економските оператори и намалување на емисиите по единица производ;
  - 2) подобрување на енергетската ефикасност;
  - 3) поддршка на транзицијата кон зелено и одржливо производство и трансформација на енергија;
  - 4) зајакнување на социјалната кохезија и поддршка на регионите со јаглен до транзиција;
  - 5) поддршка на ранливите и енергетски сиромашни потрошувачи;
  - 6) програма за изработка на инвентари на стакленички гасови, како и за изработка на извештаи за системот на политики, мерки и проекти;
  - 7) програма за изработка на политики и мерки и проекти на стакленички гасови, и акции за адаптација и
  - 8) активности од членот 82 за инвестиции погодни за климата, членот 85 за образование во областа на климатски промени, членот 86 информации и јавна свест и член 87 родови аспекти, млади и ранливи групи.
- (5) Распределбата на средствата собрани од надоместокот од ставот (1) од овој член се врши врз основа на Годишна програма за финансирање на активностите за климатска акција која ја предлага министерот врз основа на активностите предвидени во планските документи согласно одредбите од овој закон.
- (6) Годишната програма за финансирање од ставот (5) од овој член на предлог на министерот за наредната година ја донесува Владата на Република Северна Македонија најдоцна во месец декември во тековната година.

Член 81

Јавен конкурс

- (1) Доделувањето на средствата од годишната програма од член 80 став (5) се врши по пат на јавен конкурс кој го објавува и спроведува Министерството.
- (2) По исклучок од ставот (1) од овој член, средствата од годишната програма од член 80 став (5) може да се доделат и со одлука на Владата на Република Северна Македонија на предлог на министерот, во услови на прогласена вонредна состојба.
- (3) Јавниот конкурс од ставот (1) од овој член го спроведува Комисија за распределба на средства од климатска акција формирана од министерот.
- (4) Комисијата од ставот (3) од овој член е составена од пет членови, од кои:
  - 1) еден претставник од Министерството;
  - 2) еден претставник од органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на енергетиката;

- 3) еден претставник од органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на финансиите;
  - 4) еден претставник од кабинет на заменикот на претседател на Владата на Република Северна Македонија задолжен за економски прашања и
  - 5) еден претставник од граѓанскиот сектор, активен во сферата на климатските промени.
- (5) Јавниот конкурс се објавува најдоцна во месец февруари во тековната година во „Службен весник на Република Северна Македонија“ и во најмалку два дневни весници кои излегуваат на целата територија на Република Северна Македонија, со рок за аплицирање во траење од 30 дена.
  - (6) Комисијата од ставот (3) од овој член, врз основа на критериумите за доделување на средствата содржани во јавниот конкурс, утврдува предлог за распоредување на средствата во рок од 30 дена од денот на истекувањето на рокот од ставот (5) од овој член и го доставува до министерот.
  - (7) Врз основа на предлогот од ставот (6) од овој член министерот донесува одлука за распоредување на средствата од јавниот конкурс.
  - (8) Одлуката од ставот (7) од овој член се објавува во „Службен весник на Република Северна Македонија“.

Член 82

Промовирање на инвестиции погодни за климата

- (1) Органите на државната управа и единиците на локална самоуправа се должни да развиваат политики со кои промовираат инвестиции во јавниот и приватниот сектор кои се климатски отпорни и со ниски емисии на јаглерод, како и да ги поттикнуваат правните субјекти, институциите, социјалните групи и поединците да го следат технолошкиот напредок, технолошките иновации, научно-технолошката примена на резултатите, развојот на образованието и индустријата, согласно со одредбите од овој закон и посебните закони со кои се регулира областа.
- (2) Органите на државната управа и единиците на локална самоуправа ги ажурираат националните стратешки и плански документи со цел да се промовираат инвестициите во проекти поволни за климата, да се поддржат истражувањата и да се промовираат најдобрите практики во приоритетните области, согласно со овој закон како што се:
  - 1) во областа на производството на енергија (инвестиции во обновливи извори на енергија, дистрибуција, управување со дистрибуција, складирање енергија, производи/технологии кои поддржуваат паметна мрежа, центри за податоци за користење обновливи енергии);
  - 2) во областа на енергетската ефикасност (ефикасност на јавни згради и објекти);
  - 3) во областа на транспортот (инвестиции во јавен превоз, инфраструктура на полначи за електрични возила, шеми за изнајмување на електрични возила во урбаните центри, мерки и активност за стимулирање на електромобилноста, шеми и инфраструктури за изнајмување велосипеди и електрични тротинети, возила со ниски емисии);
  - 4) во областа на водите (инвестиции за отпорност на дожд/атмосферски води и одржливо наводнување, инвестиции за собирање дождовница, третман и рециклирање на водите, адаптација на водни патишта, рециклирање на водата што се користи во одредени сектори (сточарството, фармите на говеда, овци/кози, живина, свињарство, штавење и преработка на кожа);

- 5) во областа на управувањето со отпад (инвестиции за зафаќање на метан, претворање на отпадот во гориво);
- 6) во областа на користење на земјиштето (инвестиции во одржливо шумарство и синџири на снабдување, одржливо земјоделство);
- 7) на полето на адаптација на инфраструктурата (инвестиции во прилагодување на инфраструктурата на зголемен топлински стрес, заштита од поплави) и
- 8) на полето на зачувување на природата (практики за управување со приспособување за заштитените подрачја, проценка на важноста на биолошката разновидност во однос на капацитетот на екосистемите да се прилагодат на климатските промени, а истовремено обезбедувајќи го нивото на екосистемски услуги, врз кои човечкото општество зависи, проценка и анализа на влијанијата на мерките за прилагодување и ублажување на климатските промени врз биолошката разновидност).

Член 83

Трансфер на технологија/ниско-јаглеродни технологии

- (1) Органите на државната управа и единиците на локална самоуправа се должни да:
  - 1) го обесхрабруваат трансферот на застарени технологии, во насока со која ќе се поттикнат научните и технолошките истражувања, како и развојот, трансферот и распоредувањето на технологии, опрема и процеси за намалување на емисиите на стакленички гасови и адаптација со цел да се намали ранливоста на климатските промени, значително подобрување на еколошките перформанси и поддршка на одржливиот развој;
  - 2) го поттикнуваат воспоставување меѓународна соработка насочена кон обезбедување помош за пренесување на знаење, техники и вештини за управување, развивање соодветни институции и неопходни мрежи, обезбедување учество на приватни и јавни заинтересирани страни;
  - 3) донесуваат соодветни стандарди и промовираат доброволни договори меѓу телата и организациите кои застапуваат одредени интереси, групи на оператори и специјални оператори и релевантните органи со цел да се стимулира развојот на ефикасни технологии.
- (2) Проектите за истражување, иновации, технолошки развој и трансфер на технологија кои се насочени кон исполнување на обврските од ставот (1) од овој член треба да се во согласност со приоритетите и потребите утврдени со стратешките и планските документи од овој закон.

Член 84

Климатско означување на буџетот

Се воведува климатско означување на проектите од јавен интерес. Поблиските услови за видот, големината проценката, приоритизацијата и селекцијата на проектите и начинот на климатското означување ги утврдува органот на државната управа надлежен за работите од областа на финансии во соработка со органот надлежен за животната средина.

8. МЕЃУСЕКТОРСКА СОРАБОТКА

Член 85

Образование во областа на климатските промени

- (1) Министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за образование и наука одобрува програми за основно и средно училиште, кои предвидуваат климатски акции како избран или задолжителен предмет.
- (2) Министерството во соработка со органот на државната управа надлежен за образование и наука обезбедува поддршка за образовни и научни институции, професионални организации, граѓански организации основани за промовирање на климатски акции.
- (3) Владата на Република Северна Македонија, Министерството и органот на државната управа надлежен за образование и наука, обезбедуваат поддршка за објавување книги, брошури, летоци за теми поврзани со негативните ефекти од климатските промени и за можните мерки што треба да се преземат за намалување на стакленичките гасови емисии и за прилагодување кон климатските промени.

Член 86

Информации и јавна свест

- (1) Министерството, општините и градот Скопје на своите веб-страници ги објавуваат основните плански документи подготвени согласно со овој закон.
- (2) Органите на државната управа, општините и градот Скопје спроведуваат информативни кампањи, за да ја подигнат свеста на јавноста во врска со негативните ефекти од климатските промени, и да преземат евентуални мерки за намалување на емисиите на стакленичките гасови и адаптација кон климатските промени со цел да се постигнат целите од овој закон.
- (3) Општините и градот Скопје ќе поттикнат развој на наставни програми за климатски аспекти и ќе поддржат активности за подигање на јавната свест за климатските промени и ублажување и адаптација на климата.

Член 87

Родови аспекти, млади и ранливи групи

- (1) Органите на државната управа при промовирањето на климатската политика се грижат и за родовите аспекти и специфичните потреби на најранливите групи, вклучително и млади луѓе.
- (2) Органите на државната управа промовираат учеството на ранливите групи, вклучително и младите луѓе во донесувањето одлуки поврзани со климата.

Член 88

Пренос, истражување и развој на технологија

- (1) Органите на државната управа промовираат истражување, развој и трансфер на технологија за поддршка на националните активности за климатските промени во рамките на нивните надлежности.
- (2) Органите на државната управа промовираат формирање национални и меѓународни центри за обука поврзани со климатските акции и механизми за соработка насочени кон пренесување на климатските технологии и најдобрите практики поврзани со климата.

Член 89

Признанија и награди

- (1) Признанија и награди за достигнувања во областа на климатските акции се

доделуваат за:

- 1) постигнувања во развојот на технологијата што ги минимизираат негативните ефекти врз климатските промени;
  - 2) придонес кон постигнување на јаглеродна неутралност на општествено одговорни компании и финансиски институции;
  - 3) развојни и истражувачки проекти кои придонесуваат за минимизирање на негативните ефекти врз климатските промени;
  - 4) спроведување на образовни програми за климатски акции, и
  - 5) подигнување на свеста за климатски акции
- (2) Признанија и награди од ставот (1) од овој член доделува министерот, на 22 април секоја година за преземени активности во претходната година.
- (3) Доделувањето признанија и награди се врши врз основа на оглас за јавен конкурс кој го објавува Министерството.
- (4) Секое физичко и правно лице има право да предложи кандидат на конкурсот.
- (5) За оценување на примените кандидатури, министерот формира Комисија за награди и признанија.
- (6) Министерот ја пропишува постапката, начинот и условите за доделување на признанија и награди, како и составот, начинот на работа на Комисијата од став (5) од овој член.

9. НАДЗОР

Член 90

Надзорни органи

- (1) Надзор над примената на овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон врши Министерството.
- (2) Инспекцискиот надзор над примената на овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон ги врши Државниот инспекторат за животна средина, преку државните инспектори за животна средина (во натамошен текст: Инспектори).

Член 91

Делокруг на надзор на инспекторот

- (1) При вршењето на надзорот од својот делокруг на активности, инспекторот има право и обврска да:
  - 1) врши увид и контрола со цел да утврдат дали операторот на стационарна инсталација има дозвола за емисија на стакленички гасови (член 71 став (1));
  - 2) врши увид и контрола дали операторот соодветно го информирал стручниот орган за сите планирани промени во природата или функционирањето на инсталацијата, или за проширување или значително намалување на нејзиниот капацитет, или промени во идентитетот на операторот на инсталацијата (член 75);
  - 3) врши увид и контрола дали операторот однапред го информирал стручниот орган за прекилот на активноста во инсталацијата, со согласност со членот 77 од овој закон;
  - 4) врши увид и контрола со цел да се утврди дали операторот на кој му престанала важноста на дозволата во согласност со членот 78 од овој закон, има доставено извештај за емисиите до Министерството во согласност со членот 78 став (3) од

- овој закон;
- 5) врши увид и контрола со цел да утврди дали операторот на воздухоплов има одобрен План за мониторинг за да врши мониторинг на емисиите на стакленички гасови согласно член 49 од овој закон и дали активностите на мониторинг се вршат во согласност со Планот за мониторинг (член 48);
  - 6) врши увид и контрола со цел да утврди дали операторот на инсталацијата има одобрен План за мониторинг за да врши мониторинг на емисиите на стакленички гасови согласно член 41 од овој закон и дали активностите на мониторинг се вршат во согласност со Планот за мониторинг (член 41);
  - 7) врши увид и контрола со цел да се утврди дали инсталацијата што е предмет на поедноставен мониторинг го информирала соодветно Министерството кога го надминала прагот, и дали операторот иницирал значителна измена на Планот за мониторинг (член 44 став (5) и (6));
  - 8) врши увид и контрола дали во ситуациите утврдени во член 45 став (2) и член 50 од овој закон, е иницирана измена на Планот за мониторинг;
  - 9) врши увид и контрола дали Министерството е редовно информирано за измените на Планот за мониторинг во согласност со член 46 став (1) и член 51 став (1) од овој закон;
  - 10) врши увид и контрола со цел да се утврди дали во ситуација како оваа од член член 46 став (1) и член 51 став (1) од овој закон, операторот или операторот на воздухоплов ги поднел на одобрување изменетиот План за мониторинг и неопходните придружни документи до органот на државна управа надлежен за животната средина (член 6 став (2) и член 51 став (2));
  - 11) врши увид и контрола дали се води редовна евиденција за сите измени на Планот за мониторинг (член 46 став (6) и член 51 став (5));
  - 12) врши увид и контрола со цел да се утврди дали измените на Планот за мониторинг се спроведуваат во согласност со член 47 и член 52 од овој закон;
  - 13) врши увид и контрола со цел да се утврди дали се води евиденција на сите релевантни податоци од мониторингот и информациите прибрани во согласност со член 56 од овој закон и дали тие се чуваат за период од најмалку 10 години (член 56);
  - 14) врши увид и контрола со цел да се утврди дали верификуваниот Извештај за годишните емисии, заедно со извештајот за верификација се доставени до Министерството во согласност со член 57 од овој закон;
  - 15) врши увид и контрола со цел да се утврди дали уредно е доставен Извештај за подобрување согласно член 60 од овој закон и
  - 16) врши увид и контрола дали се спроведуваат другите обврски утврдени со овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон.
- (2) На барање на инспекторот, државен службеник од стручниот орган исто така учествува во инспекцискиот надзор.

Член 92

Решенија на инспекторот

- (1) При вршењето на инспекциски надзор, инспекторот, со решение:
  - 1) ќе го ограничува или забранува работењето на инсталацијата што врши активности без дозвола, за период не подолг од 15 дена, и ќе му нареди на операторот во рок не подолг од 60 дена од утврдувањето на нерегуларноста да поднесе барање за добивање дозвола до органот на државна управа надлежен за

- животната средина (член 71 став (1));
- 2) ќе му нареди на операторот во рок од 8 дена од денот на вршење на инспекцискиот надзор, да го извести органот на државна управа надлежен за животната средина доколку во текот на надзорот утврди промени во природата или функционирањето на инсталацијата, или проширување или значително намалување на нејзиниот капацитет, или промени во идентитетот на операторот на инсталацијата (член 75);
  - 3) ќе му нареди на операторот или на стечајниот управник во рок од 8 дена од денот на вршење на инспекциски надзор, да го извести органот на државна управа надлежен за животната средина доколку во текот на надзорот утврди дека некоја активност што ја вршела инсталацијата и е вклучена во дозволата е прекината (член 77);
  - 4) ќе му нареди на операторот во рок од 30 дена од денот на вршење на инспекцискиот надзор, да достави извештај за емисиите до органот на државна управа надлежен за животната средина, доколку утврдил дека за активноста за која е прекината важноста на дозволата согласно член 78 од овој закон, не е доставен извештај за емисиите во согласност со член 78 став (3) на овој закон;
  - 5) ќе му нареди на операторот на воздухоплов да достави План за мониторинг на одобрување, доколку во тек на инспекцискиот надзор утврдил дека воздухопловната активност се врши без одобрен План за мониторинг (член 48);
  - 6) ќе му нареди на операторот и операторот на воздухоплов во рок од 30 дена од денот на вршење на инспекциски надзор, да ги хармонизира активностите на мониторинг со Планот за мониторинг, доколку при надзорот утврдил дека активностите на мониторинг не се вршат во согласност со Планот за мониторинг (член 41 и член 48);
  - 7) ќе му нареди на операторот да го информира Министерството во согласност со член 44 став (5) од овој закон како и да поднесе значителна измена на Планот за мониторинг согласно со член 44 став (6) од овој закон, доколку при надзорот е утврдено дека инсталацијата со ниски емисии што е предмет на поедноставен план за мониторинг го надминала пропишаниот праг (член 44 став (5) и (6));
  - 8) ќе му нареди на операторот и операторот на воздухоплов да иницира измени на Планот за мониторинг, доколку во текот на инспекцискиот надзор утврдил дека не е иницирана измена на Планот за мониторинг во ситуациите од член 45 став (2) и член 50 од овој закон како и во секоја друга ситуација каде во согласност со овој закон се смета дека е неопходна измената на Планот за мониторинг;
  - 9) ќе му нареди на операторот или операторот на воздухоплов да достави изменет План за мониторинг и придружни документи до органот на државна управа надлежен за животната средина на одобрување во согласност со член 46 став (2) и член 51 став (2) од овој закон;
  - 10) ќе му нареди на операторот или операторот на воздухоплов да води уредна евиденција за сите измени на Планот за мониторинг (член 46 став (6) и член 51 став (5));
  - 11) ќе му нареди на операторот или операторот на воздухоплов спроведување на измените на Планот за мониторинг согласно член 47 и член 52 од овој закон;
  - 12) ќе му нареди на операторот или операторот на воздухоплов да води евиденција за сите релевантни податоци од мониторингот и информациите прибрани во согласност со член 56 од овој закон и да ги чува истите во согласност со овој закон (член 56);
  - 13) ќе му нареди на операторот или операторот на воздухоплов уредно да достави

- верификуван Извештај за годишните емисии заедно со извештај за верификација, во согласност со член 57 од овој закон;
- 14) ќе нареди доставување на Извештај за подобрувањето во согласност со член 60 од овој закон;
- 15) ќе нареди спроведување на други обврски пропишани со овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон.
- (2) Доколку при вршење на инспекциски надзор, инспекторот утврдува дека субјектот на надзорот не се придржува кон условите од овој закон, со записник ќе ги констатира утврдените неисправности и неправилности и во решението ќе ги определи соодветните мерки што треба да се преземат.
- (3) Жалба против решението на инспекторот може да се изјави согласно прописите за инспекциски надзор.
- (4) Доколку субјектите од ставот (1) од овој член не постапат согласно со издаденото решение, инспекторот поведува прекршочна постапка пред надлежниот орган или, кога е соодветно, постапка за порамнување или посредување.
- (5) Инспекторот покрај решението од ставот (1) од овој член, може да поведеи прекршочна постапка пред надлежен орган.
- (6) При вршењето на инспекцискиот надзор од ставот (1) од овој член, инспекторот има право да преземе и други мерки пропишани согласно прописите за инспекциски надзор.

10. ПРЕКРШОЧНИ ОДРЕДБИ

Член 93

Прекршоци од прва категорија

- (1) Глоба во износ од 500 до 1.000 евра во денарска противвредност за микро трговци, од 500 до 2.000 евра во денарска противвредност за малите трговци, од 2.000 до 6.000 евра во денарска противвредност за средните трговци и од 2.000 до 10.000 евра во денарска противвредност за големите трговци, ќе се изрече на правно лице доколку:
- 1) не го информира стручниот орган за планираните промени во природата или функционирањето на инсталацијата, или за проширувањето или значителното намалување на нејзиниот капацитет, или за промените во идентитетот на операторот на инсталацијата (член 75);
- 2) не го информира навремено стручниот орган за прекилот на активноста што ја врши инсталацијата во согласност со член 77 од овој закон;
- 3) не ги врши активностите на мониторинг во согласност со одобрениот План за мониторинг (член 41 и член 48);
- 4) не го информира стручниот орган во согласност со член 44 став (5) и (6) од овој закон, односно не доставува значителна измена на Планот за мониторинг, кога инсталацијата со ниски емисии што е предмет на поедноставен мониторинг го надминува утврдениот праг;
- 5) не иницирал измени на Планот за мониторинг во ситуациите од член 45 став (2) и член 50 од овој закон како и во секоја друга ситуација каде во согласност со овој закон се смета дека е неопходна измената на Планот за мониторинг;
- 6) не го известил стручниот орган за предложената измена на Планот за мониторинг во согласност со членот 46 став (1) и член 51 став (1) од овој закон;
- 7) во ситуација од член 46 став (2) член 51 став (2) од овој член, не доставил изменет

- План за мониторинг и неопходните придружни документи до стручниот орган на одобрување;
- 8) не води уредна евиденција за сите измени на Планот за мониторинг (член 46 став (6) и член 51 став (5));
  - 9) не ги спроведува измените на Планот за мониторинг во согласност со членовите 47 и 52 од овој закон;
  - 10) не води евиденција за сите релевантни податоци од мониторинг и информациите прибрани во согласност со член 56 од овој закон и не ги чува истите за период од најмалку 10 години (член 56);
  - 11) не доставил верифициран Извештај за годишните емисии заедно со извештајот за верификација, во согласност со член 57 од овој закон;
  - 12) во пропишаниот рок не поднел Извештај за подобрување согласно член 60 од овој закон или
  - 13) не постапил согласно решението издадено од инспекторот врз основа на член 92 од овој закон.
- (2) Глоба во износ од 300 евра во денарска противвредност ќе се изрече на физичко лице за дејствијата од ставот (1) од овој член.
  - (3) Глоба во износ од 500 евра во денарска противвредност ќе се изрече на одговорното лице во правното лице за дејствијата од ставот (1) од овој член.
  - (4) Надлежен орган за водење на прекршочна постапка и изрекување на прекршочна санкција за прекршоците од овој член, е надлежниот суд.

Член 94

Прекршоци од втора категорија

- (1) Глоба во износ од 1.500 до 3.000 евра во денарска противвредност за микро трговци, од 1.500 до 6.000 евра во денарска противвредност за мали трговци, од 6.000 до 18.000 евра во денарска противвредност за средни трговци и од 6.000 до 30.000 евра во денарска противвредност за големи трговци, ќе се изрече на правно лице доколку:
  - 1) во стационарна инсталација врши активности што доведуваат до емисија на стакленички гасови без дозвола издадена во согласност со овој закон (член 71);
  - 2) врши воздухопловни активности без одобрен План за мониторинг (член 48); или
- (2) Глоба во износ од 500 евра во денарска противвредност ќе се изрече на физичко лице за дејствијата од ставот (1) од овој член.
- (3) Глоба во износ од 800 евра во денарска противвредност ќе се изрече на одговорното лице во правното лице за дејствијата од ставот (1) од овој член.
- (4) На сторител на прекршок покрај глобата од ставот (1) од овој член, може да му се изрече и прекршочна санкција временна забрана на вршење на дејност на правно лице, во согласност со одредбите од Законот за прекршоците.
- (5) На сторител на прекршок покрај глобите од став (2) и (3) од овој член, може да му се изрече и прекршочна санкција забрана за вршење професија, дејност или должност на физичкото лице или на одговорното лице во правното лице, во согласност со Законот за прекршоците.
- (6) Надлежен орган за водење на прекршочна постапка и изрекување на прекршочна санкција за прекршоците од овој член, е надлежниот суд.

Член 95

Постапка за порамнување и спогодување

- (1) За прекршоците утврдени во членот 93 став (1) точки 2), 4), 5) и 8) од овој закон,

- инспекторот е должен на сторителот на прекршокот да му предложи постапка за порамнување, пред да поднесе барање за поведување на прекршочна постапка.
- (2) За прекршоците утврдени во член 94 од овој закон, инспекторот на сторителот на прекршок ќе му предложи постапка за спогодување, пред да поднесе барање за поведување на прекршочна постапка.
  - (3) Постапката за порамнување и спогодување се води во согласност со одредбите на Законот за прекршоците.
  - (4) Министерот ги пропишува формата и содржината на прекршочниот платен налог од ставовите (1) и (2) од овој член.

11. ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 96

Основање на Советот

Советот од член 8 од овој закон се формира во рок од 6 месеци по влегување во сила на овој закон.

Член 97

Донесување на Стратегијата

- (1) Стратегијата од член 16 од овој закон се донесува во рок од три години од влегувањето во сила на овој закон, а до донесување на нова стратегија се применува постојната.
- (2) Секторските стратегии, планови и политики од член 19 од овој закон ќе се усогласат со одредбите од овој закон кога ќе се ревидираат или кога ќе бидат донесени за првпат во согласност со прописите во чии рамки се усвоени.

Член 98

Подзаконски прописи

- (1) Подзаконските прописи од член 41 став (8), став (9) и став (10) од овој закон се донесуваат во рок од 18 месеци од неговото влегување во сила.
- (2) Подзаконските прописи кои произлегуваат од овој закон ќе се донесат најдоцна во рок од три години од неговото влегување во сила.

Член 99

Национален инвентар на стакленички гасови

Обврските коишто произлегуваат од Член 26 став (1), а коишто се однесуваат на стационарните инсталации почнуваат со примена една година од влегување во сила на подзаконските акти од Член 41 став (8), (9) и (10) од овој закон.

Член 100

Јаглероден надоместок

- (1) Јаглеродниот надоместок од Член 80 од овој закон е транзициска мерка којашто ќе се применува до влез на Република Северна Македонија во Европската Унија.
- (2) Подготовката на годишната Програма за финансирање на активностите за климатска акција од член 80 став (5) и јавниот конкурс за распределба на средства од Програмата од член 81 од овој закон започнува да се применува по влегување во сила на наплатата на надоместокот.

Член 101

Дозволи за стакленички гасови за стационарни извори, мониторинг и тргување со емисии

Поглавјето 6. Дозволи започнува да се применува по влегувањето на Република Северна Македонија во Европската унија, односно по утврдување на горната граница за дозволени емисии согласно Европската шема за тргување со емисии, со исклучок на делот за изработка и доставување на планови за мониторинг.

Член 102

Изготвување на други извештаи

- (1) Првиот Извештај за политиките и мерките во согласност со член 31 од овој закон ќе се подготви и достави по влегувањето во сила на прописот од член 31 став (2) од овој закон.
- (2) Првиот Извештај за проекциите за антропогените емисии на стакленички гасови по извори и отстранувањето преку апсорбенти, во согласност со член 32 од овој закон, ќе се подготви по влегувањето во сила на прописот од член 32 став (3) од овој закон.
- (3) Извештајот за акциите за адаптација во согласност со член 33 од овој закон ќе се подготви по влегувањето во сила на прописот од член 33 став (2).

Член 103

Престанок на важење на одредби од други прописи

Со денот на отпочнување на примената на овој закон, престануваат да важат одредбите од членовите 187, 188, 188 -а, 189, 190 и 190 -а од Законот за животната средина („Службен весник на Република Македонија“ бр.53/05, 81/05,24/07, 159/08, 83/09, 48/10, 124/10, 51/11,123/12, 93/13, 187/13, 42/14, 44/15, 129/15, 192/15, 39/16, 99/18 и „Службен весник на Република Северна Македонија“ бр.89/22 и 171/22).

Член 104

Влегување во сила

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Северна Македонија“, а ќе започне да се применува од први јануари 2024 година.